

Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)
Jaarverslag 2025

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Wat is de HGIS?.....	3
Opzet HGIS-jaarverslag 2025	3
Totale HGIS-uitgaven 2025 naar beleidsthema	4
Inleiding	5
HGIS toelichting van beleidsthema's	6
Beleidsthema 1 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid.....	6
Beleidsthema 2 Vrede, veiligheid en stabiliteit	8
Beleidsthema 3 Effectieve Europese samenwerking	12
Beleidsthema 4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen	13
Beleidsthema 5 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen.....	15
Beleidsthema 6 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	17
Beleidsthema 7 Sociale vooruitgang (incl. onderwijs).....	19
Beleidsthema 8 Versterkte kaders voor ontwikkeling.....	22
Beleidsthema 9 Overige uitgaven.....	25
HGIS-uitgaven 2025 per begroting en artikel (uitgaven x EUR 1000)	27
HGIS-ontvangsten 2025 per begroting en artikel (ontvangsten x EUR 1000)	33
HGIS non-ODA uitgaven 2025 per beleidsthema (uitgaven x EUR 1000).....	35
HGIS ODA uitgaven 2025 per beleidsthema (uitgaven x EUR 1000)	38
De ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting per regio in 2025	40
De ODA-prestatie in 2025	48
Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2025	49
Internationale inspanningen op asiel en migratie in 2025	55

Leeswijzer

Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de Rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Dit bevordert de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries. De HGIS vormt daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid. Binnen de HGIS worden de uitgaven voor ontwikkelingsamenwerking, die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingsamenwerking (*Official Development Assistance, ODA*), expliciet zichtbaar gemaakt.

De minister van Buitenlandse Zaken coördineert het Nederlandse buitenlandbeleid en daarmee de HGIS. De minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een coördinerende bevoegdheid voor de uitgaven aan ODA binnen de HGIS.

Twee keer per jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de HGIS. Op Prinsjesdag wordt de HGIS-nota en op Verantwoordingsdag wordt het HGIS-jaarverslag aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze documenten geven een integraal overzicht van alle uitgaven op het terrein van internationale samenwerking. De uitgaven staan op de verschillende departementale begrotingen.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied nl. Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Waar de HGIS-nota spreekt over 'Nederland' of 'Nederlands' wordt daarmee bedoeld: '(van) het Koninkrijk der Nederlanden', tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen zoals het EU-lidmaatschap en de ontwikkelingsamenwerking.

Opzet HGIS-jaarverslag 2025

Het HGIS-jaarverslag geeft inzicht in de besteding op hoofdlijnen van de middelen voor internationale samenwerking in 2025. Het HGIS-beleidskader omvat de beleidsinzet van het buitenlandbeleid, op basis van de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp. De HGIS is ingericht langs negen beleidsthema's. Deze indeling is ook gebaseerd op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp. De toelichtende teksten zijn ontleend aan de jaarverslagen van de departementen over 2025 en geven een overzicht in vogelvlucht. Meer uitgebreide toelichtingen worden in de jaarverslagen van de betrokken departementen weergegeven.

In het jaarverslag wordt eerst op een aantal hoofdlijnen teruggeblikt op de ontwikkelingen ten aanzien van het buitenlandbeleid. Vervolgens wordt per beleidsthema de algemene beleidsdoelstelling gememoreerd en wordt daarna ingegaan op een aantal beleidsresultaten voor dit specifieke thema. De budgettaire realisatie ten opzichte van de HGIS-nota 2025 wordt in een tabel weergegeven waarbij de ODA-component specifiek wordt benoemd. Ten slotte volgt een toelichting op de instrumenten waarbij sprake is van een substantiële mutatie (de HGIS hanteert een ondergrens van EUR 5 miljoen voor de toelichting van mutaties) ten opzichte van de HGIS-nota 2025.

In het HGIS-jaarverslag 2025 worden de mutaties toegelicht ten opzichte van de stand bij HGIS-nota 2025. Omdat de stand bij HGIS-nota 2025 geen rekening houdt met amendementen en Nota's van Wijziging op de ontwerpbegroting, kan de toegelichte stand afwijken van de stand in de departementale jaarverslagen (daar wordt namelijk de stand van de vastgestelde begroting toegelicht – dus inclusief amendementen en Nota's van Wijziging op de ontwerpbegroting).

Totale HGIS-uitgaven 2025 naar beleidsthema

De HGIS is ingedeeld langs een 9-tal beleidsthema's (incl. een categorie apparaatskosten, waarbij ook de kosten voor het postennet zijn opgenomen). De totale HGIS-uitgaven voor 2025 komen uit op circa EUR 12,8 miljard. Hiervan kwalificeert circa EUR 6,9 miljard als Official Development Assistance (ODA). In onderstaande overzicht staan de beleidsthema's, de uitgaven per beleidsthema en het ODA-aandeel van deze uitgaven. Ten opzichte van de HGIS-nota 2025 (exclusief amendementen en Nota's van Wijziging) is er circa EUR 2,1 miljard meer uitgegeven, waarvan circa EUR 300 miljoen minder ODA. Dat betekent dat er circa EUR 2,4 miljard aan hogere non-ODA uitgaven zijn gerealiseerd. Deze meeruitgaven betreffen met name de middelen voor militaire steun aan Oekraïne die voor 2025 beschikbaar is gekomen via de Defensiebegroting. Deze middelen zijn toegevoegd aan het *Budget Internationale Veiligheid*. 2025 is het laatste jaar dat de middelen op de Defensiebegroting onderdeel uit maken van de HGIS. Zoals ook opgenomen in de Voorjaarsnota 2025 (Kamerstuk 36 725, nr. 1) zijn per 2026 alle onderdelen van de Defensiebegroting die onderdeel waren van de HGIS per 2026 uit de HGIS worden gehaald.

Beleidsthema van de HGIS	HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
	Totaal	w.v. ODA	Totaal	w.v. ODA	Totaal	w.v. ODA
Uitgaven x EUR 1000						
1: Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid	125.751	48.971	6.801	2.408	132.552	51.379
2: Vrede, veiligheid en stabiliteit	3.375.037	1.035.571	2.358.303	64.150	5.733.340	1.099.721
3: Effectieve Europese samenwerking	1.004.407	908.619	62.261	61.181	1.066.668	969.800
4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen	64.807	500	3.470	23	68.277	523
5: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	542.517	416.682	117.942	109.854	660.459	526.536
6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	956.514	914.759	55.714	50.936	1.012.228	965.695
7: Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)	761.685	751.845	-22.245	-20.509	739.440	731.336
8: Versterkte kaders voor ontwikkeling	2.749.093	2.739.627	-588.640	-593.185	2.160.453	2.146.442
9: Overige uitgaven	1.144.627	358.053	104.150	8.481	1.248.777	366.534
Totaal	10.724.438	7.174.627	2.097.756	-316.661	12.822.194	6.857.966

Geschoond voor de steunuitgaven aan Oekraïne komt de realisatie over 2025 uit op EUR 8,263 miljard (waarvan EUR 6,581 miljard ODA). Dat is een daling ten opzichte van de raming uit de HGIS-nota 2025, welke nog uitkwam op EUR 8,553 miljoen (waarvan EUR 6,896 miljard ODA). Deze daling is onder meer het gevolg van de bezuinigingen op zowel ODA als non-ODA uit het Hoofdlijnenakkoord 2024.

Inleiding

De verandering en fragmentatie van de internationale wereldorde zet in 2025 door, gekenmerkt door de vorming van nieuwe coalities, de opkomst van middenmachten, een groeiende invloed van landen in het mondiale Zuiden op de internationale politiek en wereldeconomie, een assertiever China, de agressieve machtspolitiek van Rusland en een veranderende opstelling van de Verenigde Staten.

Deze ontwikkelingen onderstrepen de noodzaak van een versterkte Nederlandse en Europese inzet op het terrein van veiligheid. Deze inzet kwam onder meer tot uitdrukking tijdens de NAVO-top in Den Haag, waar de 32 bondgenoten bijeenkwamen en een historische stap werd gezet met het gezamenlijke commitment aan de nieuwe NAVO *Defence Investment Pledge* van 3,5% defensie-uitgaven en 1,5% bredere veiligheid- en defensie gerelateerde uitgaven. Tevens bevestigden de bondgenoten unaniem hun blijvende steun aan Oekraïne. Het kabinet bleef Oekraïne in 2025 onverminderd politiek, militair, financieel en moreel ondersteunen.

De veranderende machtsverhoudingen maakten in 2025 ook vrijhandel, markttoegang en open aanvoerlijnen steeds minder vanzelfsprekend. Onze veiligheid is gebaat bij een sterke en veerkrachtige Europese Unie, waarin innovatie en economische kracht hand in hand gaan met strategische stabiliteit. Nederland zette zich binnen de EU actief in voor prioriteiten die hieraan bijdragen, zoals defensie en veiligheid, concurrentievermogen en migratie.

Met doelgerichte en slagvaardige diplomatie draagt Nederland bij aan het waarborgen van Nederlandse en Europese belangen en weerbaarheid en welvaart, vanuit een gemeenschappelijk waardenbesef.

De portefeuille van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp liet in 2025 zien dat het bij uitstek beschikt over instrumenten om partnerschappen te versterken als onderdeel van geïntegreerd buitenlandbeleid. In 2025 presenteerde het kabinet de beleidsbrief Ontwikkelingshulp en de beleidsbrief Buitenlandse Handel beiden gericht op de veranderende machtsverhoudingen in de wereld.

Met het ontwikkelingshulpbeleid, zoals gepresenteerd in de beleidsbrief Ontwikkelingshulp richtte Nederland zich in 2025 sterker dan voorheen op de wederzijdse belangen tussen Nederland en derde landen: op handel en economie, veiligheid en stabiliteit, en migratie. Daarbij heeft Nederland zich gefocust op thema's waar Nederland internationaal op wordt bevraagd en waar we in uitblinken: voedselzekerheid, water en gezondheidszorg. Door middel van samenwerking met landen op deze thema's, draagt Nederland bij aan sociaaleconomische ontwikkeling in landen waar bijvoorbeeld het Nederlandse bedrijfsleven groot potentieel ziet, of om irreguliere migratie tegen te gaan. In dit jaarverslag wordt de uitvoering van deze beleidsbrief inzichtelijk gemaakt. Daarnaast bleef Nederland zich ook in 2025 inzetten voor mensen in nood. Hierdoor blijft Nederland een betrouwbare internationale partner, met oog voor de belangen van Nederland.

In 2025 zette het vorige kabinet een nieuwe politieke koers in op het gebied van Buitenlandse Handel. Door de veranderende internationale verhoudingen wordt het kabinet gedwongen nieuwe prioriteiten te stellen. Steeds vaker moeten we daarbij keuzes maken tussen wat goed is voor onze economie (welvaart), wat ons land veilig houdt (weerbaarheid), en wat we belangrijk vinden in de wereld (onze waarden). De verschuivende machtsverhoudingen in de wereld maken deze afwegingen alleen maar duidelijker. Daarom koos het kabinet er voor om in het handelsbeleid onze welvaart en de weerbaarheid van onze economie voorop te zetten.

HGIS toelichting van beleidsthema's

Beleidsthema 1 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid

Beleidsdoelstelling

Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde inclusief gastlandbeleid, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid. Een sterke rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabiel, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak en voortdurende inzet tegen straffeloosheid. De positie van Nederland als gastland voor Internationale Organisaties (IO's) en diplomatieke missies, in het bijzonder organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht, biedt een goed uitgangspunt voor de bevordering van de ontwikkeling van internationale rechtsorde. Deze rechtsorde is onlosmakelijk verbonden met universele mensenrechten. De bevordering van mensenrechten is een kernelement van het Nederlands buitenlandbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Mensenrechten

Nederland gaf invulling aan de prioriteiten van de beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde en zich internationaal succesvol ingezet voor onder meer de verlenging van de mandaten van de Speciaal Rapporteur voor Rusland, de Fact Finding Mission Sudan en de Commission of Inquiry voor Syrië. Het Mensenrechtenfonds werd heringericht met minder landen en meer strategische focus, met voortzetting van de vijf mensenrechtenprioriteiten¹.

Internationale rechtsorde

Door de diplomatieke en financiële ondersteuning van twee nieuwe Oekraïne-accountability organisaties (ICPA² en Schaderegister) en het vastleggen van meerjarige financiering t.b.v. het compensatiemechanisme versterkt Nederland zijn positie als gastland voor organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht en draagt Nederland daarmee bij aan de bevordering van de internationale rechtsorde.

---

¹ [Rapportage Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde 2024 | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

² The International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression against Ukraine

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 1 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	56.735	21.932	393	-147	57.128	21.785
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	51.903	26.839	4.020	2.550	55.923	29.389
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	13.395	-	2.980	-	16.375	-
JenV	33.03 Opsporing en vervolging	1.099	200	4	5	1.103	205
JenW	17.01: Luchtvaart (ICAO)	1.455	-	-512	-	943	-
	18.01: Scheepvaart en havens (CCR en IMO)	1.155	-	-84	-	1.071	-
SZW	02.00: Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet	9	-	-	-	9	-
	Totaal	125.751	48.971	6.801	2.408	132.552	51.379

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 01.02

De realisatie voor de bescherming en bevordering van mensenrechten valt EUR 4 miljoen hoger uit dan gemeld in de HGIS-nota 2025. Dit is toegelicht in de tweede suppletoire begroting. Een groot aandeel van deze ophoging, namelijk EUR 1 miljoen, komt door een toezegging van de minister in de Tweede Kamer, [vastgelegd op 14 februari 2025](#), voor een extra bijdrage aan OHCHR in de Palestijnse Gebieden. Hiernaast heeft er een overboeking plaatsgevonden van EUR 2,1 miljoen vanuit de asiel middelen van de BHO begroting naar de BZ begroting voor het mensenrechtenfonds. Deze overboeking was nodig om de ODA bezuiniging op het mensenrechtenfonds te beperken en heeft ook bijgedragen aan de BHO doelstellingen.

Artikel 01.03

Het budget voor gastlandbeleid internationale organisaties is met EUR 3,0 miljoen verhoogd ten aanzien van de HGIS-nota 2025. In de eerste suppletoire begroting heeft eerst een technische wijziging plaatsgevonden waarbij de structurele mutatie van EUR 4,55 miljoen is verplaatst van het instrument Bijdrage aan agentschappen naar het instrument Subsidies (regelingen). Aangezien het om een interne overheveling van budgetten binnen het eigen subartikel gaat, leidt dit per saldo niet tot een wijziging van het totale budget. Tijdens de suppletoire begroting september heeft er een kasschuif van 2029 naar 2025 plaatsgevonden van ongeveer EUR 3,4 miljoen ten behoeve van het Vredespaleis. Deze kasschuif was nodig omdat de kosten van het noodzakelijke onderhoud hoger waren dan initieel geraamd. Ten tijde van de tweede suppletoire begroting zijn de uitgaven voor inhuur van het Vredespaleis, in totaal EUR 0,3 miljoen, overgeheveld naar artikel 7. Hierdoor bedraagt de totale ophoging van het budget voor het Vredespaleis circa EUR 3,1 miljoen.

Beleidsthema 2 Vrede, veiligheid en stabiliteit

Beleidsdoelstelling

Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking en het bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, vooral in de ring rond Europa en het Koninkrijk. Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid. De internationale omgeving verandert snel en ingrijpend. Wat er in de wereld om ons heen gebeurt, heeft direct gevolgen voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland bloot staat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is. Voorbeelden zijn de proliferatie van massavernietigingswapens, terrorisme en gewelddadig extremisme, ongewenste buitenlandse inmenging door statelijke actoren, grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit en cyberdreigingen.

Beleidsinzet toegelicht

De NAVO als hoeksteen van ons veiligheidsbeleid

In 2025 bleef de NAVO de hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid. De nadruk lag op een geloofwaardige collectieve afschrikking en verdediging, zoals vastgelegd in Artikel 5 van het NAVO-verdrag. Het kabinet heeft in 2025 wettelijk verankerd dat structureel minimaal 2% van het bruto binnenlands product aan Defensie wordt besteed, conform de NAVO *Defence Investment Pledge* uit 2014. Een belangrijk hoogtepunt was de rol van Nederland als gastheer van de NAVO-top. Tijdens de historische top in Den Haag werd een nieuwe NAVO *Defence Investment Pledge* van 3,5% defensie-uitgaven en 1,5% bredere veiligheid- en defensie gerelateerde uitgaven afgesproken, waarmee bondgenoten hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het bondgenootschap verder hebben versterkt. In lijn met deze afspraak heeft Nederland zich gecommitteerd aan het intensiveren van de defensieuitgaven, met een groeipad richting 2035.

Oekraïne

De Nederlandse steun aan Oekraïne bestond voor een groot deel uit militaire steun, waaronder het leveren van wapens en het trainen van Oekraïense militairen. Daarnaast heeft Nederland in 2025 steun beschikbaar gesteld voor onder meer kritiek herstel, waaronder humanitaire ontmijsing, en humanitaire noden. Vanwege de aanhoudende, grootschalige aanvallen door Rusland op de Oekraïense energie-infrastructuur nam het kabinet een voortrekkersrol op het gebied van energiesteun aan Oekraïne. Tenslotte heeft Nederland dit jaar tevens bijgedragen aan bredere veiligheidssteun via het NAVO *Ukraine Comprehensive Assistance Package* (UCAP) en internationale cyber Tallinn Mechanisme.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 2 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	61.208	-	14.087	-	75.295	-
	02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	6.552	-	-562	-	5.990	-
	02.03 Wapenbeheersing	11.349	3.252	-717	-256	10.632	2.996
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	180.803	61.124	-45.022	-1.875	135.781	59.249
	02.05 Bevordering van transitie in prioritare gebieden	29.652	11.861	3.057	1.222	32.709	13.083
	02.06 Oekraïne (V)	55.000	-	52.428	-	107.428	-
BHO	04.01: Humanitaire hulp	473.901	472.884	54.399	55.416	528.300	528.300
	04.02: Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	297.015	297.015	9.935	9.935	306.950	306.950
	04.03: Veiligheid en Rechtsstaatontwikkeling	180.288	180.288	-292	-292	179.996	179.996
JenV	31.02 Bekostiging Politie	-	-	20.500	-	20.500	-
	31.03 Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	9.147	9.147	-	-	9.147	9.147
	36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	40.800	-	-39.300	-	1.500	-
DEF	01.01: Programmuitgaven	2.023.616	-	2.290.757	-	4.314.373	-
	09.01: Programmuitgaven	-2.794	-	3.033	-	239	-
	11.00: Geheim	5.000	-	-500	-	4.500	-
	12.4: Nog onverdeeld prijs	3.500	-	-3.500	-	-	-
	Totaal	3.375.037	1.035.571	2.358.303	64.150	5.733.340	1.099.721

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 02.01

Zoals gemeld in de tweede suppletoire begroting van Buitenlandse Zaken, is de realisatie voor bondgenootschappelijke veiligheid hoger dan gemeld in de HGIS-nota 2025. Dit is met name het gevolg van hogere kosten voor de NAVO-top. Ook stijgt de bijdrage aan de NAVO door een hogere indexatie van de pensioenen van NAVO-personeel. Er zijn verschuivingen van budgetten tussen instrumenten op het veiligheidsfonds met als doel het versimpelen van de budgetstructuur.

Artikel 02.04

De realisatie voor de bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde valt lager uit dan gemeld in de HGIS-nota 2025. Het budget voor crisisbeheersingsoperaties is structureel verlaagd met EUR 10 miljoen ten behoeve van de stijgende contributies aan o.a. de NAVO, OESO, VN, WEU en het Internationaal Strafhof. Conform geldende systematiek is in 2025 het budget voor inzet van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) voor de beveiliging van personeel van een aantal hoog-risicoposten overgeheveld naar het ministerie van Defensie. Dit is gemeld in de eerste suppletoire begroting.

Artikel 02.06

Ten opzichte van de HGIS-nota 2025, valt de realisatie voor Oekraïne hoger uit. Dit komt door aanvullende bijdrage van EUR 75 miljoen aan het *Ukraine Comprehensive Assistance Package* (UCAP)

trust fund van de NAVO en extra uitgaven van EUR 10 miljoen voor het versterken van de cyberweerbaarheid van Oekraïne, vanuit de door het kabinet beschikbaar gestelde additionele middelen voor steun aan Oekraïne (tijdens de eerste suppletoire begroting). Daartegenover staat een daling van het budget voor Nederland gastlandzaken t.b.v. Oekraïne in 2025 en 2026. Dit is het gevolg van een kasschuif van het budget voor de verbouwing van het in Nederland te vestigen agressietribunaal voor Oekraïne naar 2027.

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 04.01

De uitgavenrealisatie op artikelonderdeel 4.1 Humanitaire hulp valt ten opzichte van de HGIS-nota 2025 EUR 54,4 miljoen hoger uit. Deze stijging wordt verklaard in de tweede suppletoire begroting 2025 (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2) en houdt verband met een ophoging van het budget voor humanitaire hulp vanuit artikel 5.4, waar ruimte ontstond als gevolg van een aangepaste raming voor de asieluitgaven.

Artikel 04.02

De uitgaven op artikelonderdeel 4.2 Opvang in de regio en migratiesamenwerking vallen EUR 9,9 miljoen hoger uit ten opzichte van de HGIS-nota 2025. Een initiële stijging van EUR 20 miljoen is toegelicht in de eerste suppletoire begroting (Kamerstuk 36 725-XVII, nr. 2) in verband met een intensivering voor migratiepartnerschappen in samenwerking met het ministerie van Asiel en Migratie. Vervolgens is van dit bedrag EUR 10 miljoen omgelabeld van ODA naar non-ODA en overgeheveld naar het ministerie van Asiel en Migratie, zoals toegelicht in de suppletoire begroting september (Kamerstuk 36 820-XVII, nr. 2).

Justitie en Veiligheid

Artikel 31.02

De politie ontving in 2025 budget voor de NAVO-top vanuit de JenV-begroting. Hiervan is EUR 20,5 miljoen onder de HGIS verantwoord.

Artikel 36.02

De realisatie op het HGIS-budget op artikel 36 viel EUR 39 miljoen lager uit. Dit komt voornamelijk door geormerkte bedragen die niet tot besteding zijn gekomen, zoals EUR 13 miljoen voor accountability Oekraïne en in beperktere mate budget voor de NAVO-top. Ook is er EUR 20,5 miljoen voor de NAVO-top technisch herschikt van artikel 36 naar artikel 31.

Defensie

Artikel 01.01

De uitgaven voor levering van materieel aan Oekraïne zijn begroot in artikel 1 van de Defensiebegroting. Gedurende 2025 heeft het kabinet meer middelen toegekend aan de steun aan Oekraïne waardoor een hoger budget is gerealiseerd dan het budget dat was opgenomen in de HGIS-nota 2025. De mutatie op het budget wordt grotendeels verklaard doordat er met een Nota van Wijziging op de ontwerpbegroting 2025 van Defensie EUR 750 miljoen is toegevoegd aan het budget in 2025 op artikel 1 t.b.v. de militaire

steun voor Oekraïne. Bij de eerste suppletoire begroting 2025 is additioneel EUR 2 miljard budget beschikbaar gesteld voor de militaire steun aan Oekraïne. In het Financieel Jaarverslag Rijk en de departementale jaarverslagen wordt meer inzage gegeven in de uitgaven ten behoeve van de steun aan Oekraïne.

Beleidsthema 3 Effectieve Europese samenwerking

Beleidsdoelstelling

De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om de Europese Unie en haar lidstaten zo vreedzaam, welvarend en sterk mogelijk de toekomst in te loodsen. Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Een actieve opstelling van Nederland in het Europese besluitvormingsproces en in de bilaterale relaties met Europese partners is dan ook in het directe belang van Nederlandse burgers en bedrijven. Door consequent en constructief optreden kan Nederland zijn invloed binnen de Europese Unie vergroten. Zo kan Nederland mede vormgeven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

Beleidsinzet toegelicht

Europa is van groot belang voor onze vrede, veiligheid, vrijheden en brede welvaart. Het kabinet heeft zich daarom opnieuw ingezet voor een sterke Unie van sterke lidstaten, met rechtsstatelijkheid en goed bestuur, economische convergentie en de Unie als geopolitieke speler als dwarsdoorsnijdende thema's. Het kabinet heeft zich in dit jaar van geopolitieke instabiliteit en onzekerheid ingespannen voor effectieve Europese samenwerking en solidariteit voor een slagvaardige, weerbare en concurrerende Unie. De inzet van het kabinet was daarbij specifiek gericht op veiligheid en defensie, het Europese concurrentievermogen, het Meerjarig Financieel Kader (MFK), betere regelgeving en minder regeldruk, asiel en migratie, en het landbouwbeleid.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 3 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	938.733	863.000	61.000	61.000	999.733	924.000
	03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	38.644	38.644	-328	-328	38.316	38.316
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	21.431	6.975	1.273	509	22.704	7.484
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.599	-	-	-	5.915	-
	Totaal	1.004.407	908.619	61.945	61.181	1.066.668	969.800

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 03.01

De HGIS-toerekenbare afdrachten aan de EU zijn in 2025 EUR 61 miljoen hoger uitgevallen dan geraamd in de HGIS nota 2025. Zie voor een volledige toelichting het Jaarverslag BZ 2025.

Beleidsthema 4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen

Beleidsdoelstelling

Het verlenen van goede consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland. Daarnaast levert het kabinet een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is verantwoordelijk voor de visumverlening kort verblijf. Het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie; verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid en veiligheidsbeleid. De strategische inzet van publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ heeft als doel begrip en draagvlak te vergroten voor het geïntegreerde buitenlandbeleid (HGIS) en het eenduidig versterken van de beeldvorming over Nederland bij buitenlandse doelgroepen via de publieke band. De aanpak verstevigt het netwerk van beleidsbeïnvloeders die de besluitvorming op voor Nederland relevante beleidsterreinen kunnen beïnvloeden.

Beleidsinzet toegelicht

Suriname

Op 1 december werd het nieuwe Makandra-programma (government-to-government-samenwerkprogramma) aangekondigd. Het programma ziet op technische assistentie en capaciteitsversterking voor de periode 2026 t/m 2030. Totale omvang bedraagt 10 miljoen euro, waarvan 5 miljoen euro op BZ-begroting en 5 miljoen euro op de BHO-begroting. Op 19 november 2025 werd de regeling voor een subsidieprogramma Maatschappelijke initiatieven trans-Atlantisch slavernijverleden voor Suriname 2026–2030 gepubliceerd. Openstelling volgt in 2026.

CKN

CKN In 2025 is de opdracht voor het China Kennisnetwerk verlengd. De vraag naar samenhangende beleidsinzichten blijft groot, terwijl het maken van risico-afwegingen ingewikkelder wordt door toenemende internationale spanningen. Het aantal experts en onderzoeksvorstellen binnen het CKN is verder gegroeid, dankzij jarenlange investeringen in kennisontwikkeling en het netwerk. De brede betrokkenheid van alle bestuursdepartementen heeft bijgedragen aan een grotere dekking en creativiteit in het onderzoek, met lopende projecten over technologie, monetaire en duurzaamheidsaspecten in de relatie met China. Ook zijn veel nieuwe onderzoekers met diverse expertise betrokken, waardoor het CKN steeds beter in staat is fundamentele publieke keuzes met Rijksbrede beleidsrelevantie te onderbouwen. Het China Kennisnetwerk presenteerde zijn werkwijze bij de Europese Commissie en organiseerde, in samenwerking met de Duitse en Zweedse tegenhangers van het CKN, zes seminars in Brussel (E-CKN).

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 4 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	14.681	-	-1.612	-	13.069	-
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	16.792	-	6.022	-	22.814	-
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	6.069	-	108	-	6.177	-
	04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	19.794	-	-1.029	-	18.765	-
OCW	08.71: Subsidies	185	-	-	-	185	-
	08.77: Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	480	-	-	-	480	-
	14.71: Subsidies	6.806	500	-19	23	6.787	523
	Totaal	64.807	500	3.470	23	68.277	523

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 04.01

De realisatie voor consulaire dienstverlening valt circa EUR 1,6 miljoen lager uit dan gemeld in de HGIS-nota 2025. Tijdens de eerste supplettoire begroting heeft er eerst een daling van het budget plaatsgevonden van EUR 0,9 miljoen door met name een overheveling naar artikel 7 Apparaat. Externe inhuurkosten van consulaire dienstverlening werden geadministreerd op beleidsartikel 4. Conform de Rijksbegrotingsvoorschriften zijn deze budgetten nu structureel overgeheveld van het programmabudget op beleidsartikel 4 naar subartikel 7.1.13.2 Inhuur Extern onder personele uitgaven van artikel 7 Apparaat. Dit is tevens gemeld in de Decemberbrief Buitenlandse Zaken 2024. Tijdens de tweede supplettoire begroting heeft er vervolgens weer een stijging van circa EUR 3,9 miljoen plaatsgevonden. Dit kwam doordat de verwachte kosten van consulaire bijstand en consulaire informatiesystemen hoger uitvielen dan verwacht.

Artikel 04.02

Binnen artikelonderdeel 4.2 is het budget eerst verlaagd door overhevelingen naar andere artikelen, zoals gemeld in de eerste supplettoire begroting, en vervolgens weer verhoogd door hogere ICT-kosten en de vertraagde uitrol van een nieuw visumsysteem, zoals aangegeven in de tweede supplettoire begroting. Hierdoor komt de totale stijging van het budget neer op ongeveer EUR 6 miljoen.

Artikel 04.04

De realisatie voor uitdragen Nederlandse waarden en belangen valt circa EUR 1,0 miljoen lager uit dan gemeld in de HGIS-nota 2025. Een deel van dit budget, EUR 1,25 miljoen, betreft de jaarlijkse bijdrage aan Clingendael/HCSS voor het gezamenlijke project Progress 3.0 van BZ en DEF die loopt van 2025 t/m 2028. Dit staat vermeld in de supplettoire begroting september. Hiernaast kan er in de tweede supplettoire begroting gevonden worden dat er door technische wijzigingen een aantal overhevelingen hebben plaatsgevonden binnen het artikelonderdeel. Dit komt neer op een budgettaire stijging van ongeveer EUR 0,8 miljoen.

Beleidsthema 5 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Beleidsdoelstelling

Versterken van het internationaal verdienvermogen van Nederland, nu en in de toekomst, verminderen van armoede en maatschappelijke ongelijkheid, bevorderen van toekomstbestendige groei wereldwijd, waarbij wordt ingespeeld op mondiale transitie. Nederland werkt aan een toekomstbestendig handels- en investeringsstelsel, gebaseerd op hoge standaarden, Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO), effectieve inzet van het handels- en financieringsinstrumentarium, het beleid en uitvoering van exportcontrole, het ontwikkelen, uitvoeren en houden van toezicht op sancties op technologie en goederen, bevordering van de economische weerbaarheid en versterking van de private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden.

Beleidsinzet toegelicht

Combinatiebeleid

In 2025 is in de 14 combinatielanden goede voortgang geboekt bij de 22 combitracks, hoewel de snelheid verschilt per land.³ De resultaten van de combitracks zijn conform de verwachtingen. De betrokken bedrijven en partners zijn positief over de Nederlandse inzet om via combitracks de synergie tussen de inzet voor ontwikkeling en Nederlands verdienvermogen te verbeteren in opkomende markten. Bij een meerderheid van de 21 combitracks is goede vooruitgang geboekt. Combitracks werken op verschillende snelheden en zijn sterk afhankelijk van de lokale context. Aansluiting bij de prioriteiten van partnerlanden is een belangrijke succesfactor. In sommige tracks is al zicht op het bereiken van doelstellingen (verdienvermogen, lokale marktontwikkeling, vergroening). Voor het behalen van duurzame resultaten, die bijdragen aan het toekomstbestendig verdienvermogen van Nederland en het versterken van economische groei en werkgelegenheid in de combinatielanden, is een lange adem nodig.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 5 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA
BHO	01.01: Duurzaam handels- en investeringsstelsel, inclusief MVO	32.130	19.451	-7.737	-6.258	24.393	13.193
	01.02: Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	105.176	-	9.450	-	114.626	-
	01.03: Handel en economie voor ontwikkeling	399.511	397.231	115.176	115.196	514.687	512.427
EZ	1.00: Goed functionerende economie en markten	3.260	-	-387	-	2.873	-
KGG	31.00: Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	2.440	-	1.440	916	3.880	916
	Totaal	542.517	416.682	117.942	109.854	660.459	526.536

Financiële toelichting

³ Dat zijn de 14 landen waar Nederland hulp en handel combineert: Bangladesh, Colombia, Egypte, Ghana, India, Indonesië, Ivoorkust, Kenia, Marokko, Nigeria, Oekraïne, Senegal, Vietnam en Zuid-Afrika.

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 01.01

De uitgaven op artikelonderdeel 1.1 vallen ten opzichte van de HGIS-nota 2025 EUR 8 miljoen lager uit. Bij de eerste suppletoire begroting en de suppletoire begroting september bleven de geraamde uitgaven nagenoeg gelijk. Bij de tweede suppletoire begroting werden de geraamde uitgaven verlaagd met EUR 7,1 miljoen, onder andere doordat de uitgaven voor de ODA-budgetten in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen lager uitvielen (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2). Bij de Slotwet werden de uitgaven verder verlaagd met EUR 1 miljoen.

Artikel 01.02

De uitgaven op artikelonderdeel 1.2 vallen ten opzichte van de HGIS-nota 2025 EUR 9,5 miljoen hoger uit. Bij de eerste suppletoire begroting zijn de geraamde uitgaven opwaarts bijgesteld met EUR 3,2 miljoen, dat was in het kader van de uitvoeringskosten van RVO (Kamerstuk 36 725-XVII, nr. 2). Bij de suppletoire begroting september zijn de uitgaven niet gewijzigd. Bij de Tweede suppletoire begroting werden de uitgaven per saldo verhoogd met EUR 7,5 miljoen, onder andere door een stijging van de uitvoeringskosten van RVO (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2). Bij de Slotwet vielen de uitgaven daarentegen per saldo EUR 1,1 miljoen lager uit.

Artikel 01.03

De uitgave op 1.3 vallen ten opzichte van de HGIS-nota 2025 EUR 115,2 miljoen hoger uit. Bij de eerste suppletoire begroting werden de geraamde uitgave opwaarts bijgesteld met EUR 6,5 miljoen, dat was in het kader van een beleidsintensivering op handel (Kamerstuk 36 725-XVII, nr. 2). Bij de september suppletoire begroting is de opwaarts bijgesteld met 760.000 EUR ten behoeve van beurzen en trainingen in het kader van de inzet op handel en economie (Kamerstuk 36 820-XVII, nr. 2). In de tweede suppletoire begroting is het budget opwaarts bijgesteld met EUR 89,5 miljoen. De oorzaak hiervan was onder andere een stijging van de uitgaven voor het infrastructuurprogramma dat door Invest International wordt uitgevoerd. Daarnaast zijn de uitgaven voor de programma's ten behoeve van duurzame productie en handel en de uitvoeringskosten voor RVO gestegen (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2). Ook vielen de infrastructuur uitgaven via Invest International hoger uit dan verwacht met EUR 18,5 miljoen.

Beleidsthema 6 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Beleidsdoelstelling

Toegenomen voedselzekerheid; verbeterd waterbeheer, drinkwater, sanitaire voorzieningen en voorlichting over hygiëne; toegenomen weerbaarheid tegen klimaatverandering en tegengaan van klimaatverandering; duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen.

Beleidsinzet toegelicht

Voedselzekerheid

In het verslagjaar werden 32 miljoen mensen (vooral kinderen en hun moeders) bereikt met activiteiten ter verbetering van hun voedingssituatie. Dit resultaat ligt ruim boven de jaarlijkse streefwaarde (van 20 miljoen). Drie grote en goedlopende voedingsprogramma's (uitgevoerd door resp. UNICEF, GAIN en CARE) leverden een belangrijke bijdrage aan dit resultaat. Het aantal ondersteunde kleinschalig producerende boer(inn)en ligt dit jaar, met 5,2 miljoen, onder de streefwaarde (van 10 miljoen). Dit komt door een groot programma (2SCALE) dat in het verslagjaar afliep en doordat meerdere programma's pas na de peildatum hun resultaten publiceerden. Deze resultaten worden in het volgend verslagjaar meegenomen. Verder werd duurzaam landgebruik gepromoot op 0,8 miljoen hectare landbouwgrond. Dit ligt, om dezelfde redenen, ook iets onder het jaarlijkse streefcijfer (van 1,4 miljoen). Door bijsturing en een vernieuwde inzet zal de komende jaren het aantal bereikte boer(inn)en en hectares weer gaan stijgen. Concluderend: evenals voorgaande jaren blijft het in dit Jaarverslag gerapporteerde resultaatbereik ruim voldoende om de komende jaren de einddoelstellingen van het voedselzekerheidsbeleid in 2030 te behalen (zie ook Kamerstuk 33 625 nr. 341), binnen de kaders van het vernieuwde BHO beleid. Bovendien zal de komende jaren de bijdrage van de inzet op voedselzekerheid aan de overkoepelende doelen op gebied van economie, stabiliteit en migratie zichtbaar worden gemaakt binnen de nieuwe verantwoordingssystematiek.

Waterbeheer

In de verslagperiode kregen 5,3 miljoen mensen met Nederlandse financiering toegang tot een verbeterde waterbron, en 4,4 miljoen mensen kregen toegang tot sanitaire voorzieningen. Deze resultaten zijn hoger dan de streefwaarden van 2,0 miljoen en 3,5 miljoen. Het aantal mensen dat voordeel ondervond van Nederlandse inspanning op geïntegreerd waterbeheer lag met 3,3 miljoen boven de streefwaarde van 2,7 miljoen. Nederland ligt daarmee op schema om de meerjarige doelen voor waterbeheer en sanitatie te halen en ligt voor op het schema van de drinkwater doelstelling. De hogere resultaten in 2025, ten opzichte van de streefwaarden, zijn mede te danken aan inzet via de Wereldbank en via partnerschappen van Nederlandse waterbedrijven met waterbedrijven in partnerlanden. Verder zorgden programma's van Aqua for All en Global Water Partnership (GWP) voor een veelvoud aan private investeringen in de watersector. Concluderend: evenals voorgaande jaren blijft het in dit Jaarverslag gerapporteerde resultaatbereik ruim voldoende om de komende jaren de einddoelstellingen van het waterbeleid in 2030 te behalen, binnen de kaders van het vernieuwde BHO beleid. Bovendien zal de komende jaren de bijdrage van de inzet op water aan de overkoepelende doelen op gebied van economie, stabiliteit en migratie zichtbaar worden gemaakt binnen de nieuwe verantwoordingssystematiek.

Klimaat en energie

Met de beleidsbrief Ontwikkelingshulp (Kamerstuk 36 180, nr. 133) is besloten het budget van artikel 2.3 Klimaat te verlagen. Dit heeft gevolgen voor regionale klimaatfondsen, de inzet op bossen en kleinschalige hernieuwbare energie. Als gevolg hiervan is de ambitie om 100 miljoen mensen met toegang tot hernieuwbare energie te bereiken teruggebracht naar de eerdere doelstelling van 50 miljoen. Bestaande verplichtingen worden uitgevoerd, waardoor in 2025 alsnog meer dan 10 miljoen mensen toegang kregen tot hernieuwbare energie. Door klimaat sterker te integreren in overige beleidsthema's, met name water en voedselzekerheid, blijft de Nederlandse publieke klimaatfinanciering op peil.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 6 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO	02.01: Voedselzekerheid	358.536	358.536	1.973	1.973	360.509	360.509
	02.02: Water	170.330	170.330	37.566	37.566	207.896	207.896
	02.03: Klimaat	379.937	378.314	11.542	11.512	391.479	389.826
lenW	11.01: Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	20.035	-	596	-	20.631	-
	19.02: Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	3.062	-	339	-	3.401	-
	23.01: Meteorologie en seismologie (WMO en ECMWF)	4.305	35	159	4	4.464	39
	97.01: Algemeen departement	4.400	-	4.448	-	8.848	-
LVVN	21.00: Land- en tuinbouw (IO's: o.m. FAO/IFAD)	11.012	7.544	-386	-119	10.626	7.425
	22.00: Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	1841	0	-384	0	1457	0
	23.00: Kennis en innovatie	3.056	-	-139	-	2.917	-
	Totaal	956.514	914.759	55.714	50.936	1.012.228	965.695

Financiële toelichting

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 02.02

De uitgaven voor het thema Water vallen ten opzichte van de HGIS-nota 2025 EUR 37,6 miljoen hoger uit. Bij de suppletore begroting September (Kamerstuk 36 820-XVII, nr. 2) is dit artikelonderdeel met EUR 10 miljoen verhoogd door middel van een overheveling vanuit artikel 4.3 Veiligheid en stabiliteit voor een bijdrage via UNICEF voor het herstel van waterinfrastructuur in de Gazastrook. Bij de tweede suppletore begroting (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2) zijn de uitgaven verhoogd met EUR 20 miljoen. Dit kwam enerzijds door nogmaals een overheveling vanuit artikel 4.3 voor hetzelfde doel (nogmaals EUR 10 miljoen) en anderzijds door een verhoging van EUR 10 miljoen uit ontstane ruimte op bufferartikel 5.4 voor programmering op schaalbare en innovatieve oplossingen in lijn met de beleidsbrief Ontwikkelingshulp. De realisatie valt uiteindelijk EUR 8,1 miljoen hoger uit door een betaling van EUR 6,4 miljoen aan een programma op het verminderen van risico's op water- en klimaat gerelateerde rampen met de focus op steden, waar de belangen economie en migratie samenkomen, en een betaling van EUR 1,8 miljoen voor onderzoek, onderwijs en capaciteitversterkende activiteiten.

Artikel 02.03

De uitgaven op artikel 2.3 Klimaat vallen EUR 11,6 miljoen hoger uit dan verwacht bij de HGIS-nota 2025. Bij de tweede suppletore begroting (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2) zijn de uitgaven verhoogd met EUR 10,3 miljoen vanuit ontstane ruimte op bufferartikel 5.4. EUR 5 miljoen hiervan was bestemd voor mobilisatie van private klimaatfinanciering en EUR 5 miljoen voor het vergroten van weerbaarheid tegen klimaatextremen in de Nijldelta.

Beleidsthema 7 Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)

Beleidsdoelstelling

Menselijke ontplooiing en het bevorderen van sociale gelijkheid en inclusieve ontwikkeling, door:

- Het bijdragen aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) voor iedereen en een halt toeroepen aan de verspreiding van hiv/aids;
- Het bevorderen van vrouwenrechten en gendergelijkheid;
- Versterking van het maatschappelijk middenveld en bevordering en bescherming van de politieke ruimte voor maatschappelijke organisaties;
- Versterken van de meest gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen, zodat zij hun stem kunnen laten horen;
- Versterken van het onderwijs en daarmee bijdragen aan het vergroten van kansen en perspectieven voor jongeren;
- Een toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek.

Beleidsinzet toegelicht

Het beleid op het gebied van gezondheid en SRGR is uitgevoerd conform de beleidsbrief Ontwikkelingshulp en de kabinetsbrede Mondiale gezondheidsstrategie. 2025 was het jaar waarin de voorbereiding van het meerjarige bestedingsvoorstel Mondiale Gezondheid en SRGR ter hand is genomen, waarbij de inzet op gezondheid meer gericht wordt op onze veiligheids- en handelsbelangen.

In 2025 heeft het kabinet in het kader van de bezuinigingsopdracht ervoor gekozen om inspanningen aangaande vrouwenrechten efficiënter in te richten, met minder mensen en middelen. Op beleidsartikel 3.2 is er derhalve sprake van een afbouw van financiering conform de tweede suppletoire begroting. Naar aanleiding van het amendement Hirsch c.s. (Kamerstuk 36 725-XVII, nr. 18) is in 2025 o.a. de kernbijdrage aan UN Women verlengd, en nieuwe steun aan het Ukrainian Women Fund verleend.

Het beleid op het gebied van versterking van het maatschappelijk middenveld is conform begroting uitgevoerd. In 2025 is het beleidskader samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp verder ontwikkeld (zie ook het CW 3.1-formulier bij de Kamerbrief Beleidskader voor samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp 2026-2030, Kamerstuk 36180, nr. 168) en zijn 7 van de 8 instrumenten binnen het kader gepubliceerd of gegund.

Hoewel de inzet op de zelfstandige jongerenagenda minder prioritair werd, blijft de aanpak relevant in prioritaire regio's en een inspiratiebron voor landen en internationale organisaties. Nederland werkt aan het overdragen van verantwoordelijkheden aan internationale partners en lokale actoren.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 7 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
OCW	06.70: Bekostiging	2.873	2.873	-	-	2.873	2.873
	06.74: Bijdrage aan ZBO's/RWT's	90	-	1.735	-	1.825	-
	07.70: Bekostiging	55.948	55.308	2.523	2.523	58.471	57.831
	07.71: Subsidies	2.294	-	-1.735	-	559	-
	07.76: Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.189	-	-	-	1.189	-
	16.70: Bekostiging	454	454	23	23	477	477
VWS	09.10: Internationale Samenwerking	5.848	1.930	-75	-25	5.773	1.905
	03.01: Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	447.355	445.646	39.212	40.898	486.567	486.544
BHO	03.02: Vrouwenrechten en gendergelijkheid	39.358	39.358	-4.690	-4.690	34.668	34.668
	03.03: Maatschappelijk middenveld	154.074	154.074	-13.793	-13.793	140.281	140.281
	03.04: Onderwijs	52.202	52.202	-45.445	-45.445	6.757	6.757
	Totaal	761.685	751.845	-22.245	-20.509	739.440	731.336

Financiële toelichting

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 03.01

De uitgaven voor het thema Mondiale gezondheid en SRGR vallen ten opzichte van HGIS-nota 2025 EUR 39,2 miljoen hoger uit. Bij de tweede suppletore begroting (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2) zijn er middelen geschoven vanuit artikel 3.2, 3.3 en 3.4 om EUR 41,2 miljoen extra uitgaven en verplichtingen aan te gaan in verband met bijdragen aan multilaterale gezondheidsorganisaties. Deze inzet is nader toegelicht in de Kamerbrief "Nederlandse bijdragen aan 6 multilaterale gezondheidsorganisaties vanaf 2026 en de effecten van de bezuinigingen op het SRGR-beleid" van 7 oktober 2025 (Kamerstuk 36180 nr. 177). Daarnaast is EUR 3 miljoen overgeheveld naar artikel 4.1 voor een bijdrage aan de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) ten behoeve van het *Gaza Strip Emergency Appeal 2025*.

Artikel 03.02

De uitgavenrealisatie op artikelonderdeel 3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid valt EUR 4,5 miljoen lager uit ten opzichte van de HGIS-nota 2025. Zoals toegelicht in de tweede suppletore begroting (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2) heeft het kabinet besloten om niet meer in te zetten op vrouwenrechten via een zelfstandig budget op dit begrotingsartikel. Hierdoor zijn er in 2025 minder nieuwe activiteiten opgestart. Een bedrag van EUR 3,8 miljoen is overgeheveld naar artikel 3.1 Mondiale gezondheid en SRGR ten behoeve van continuering van de inzet op mondiale gezondheid en SRGR.

Artikel 03.03

De uitgaven op artikelonderdeel 3.3 Maatschappelijk middenveld vallen EUR 13,793 miljoen lager uit ten opzichte van de HGIS-nota 2025. Bij de tweede suppletore begroting (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2) is EUR 15,8 miljoen overgeheveld naar artikel 3.1 ten behoeve van de inzet op mondiale gezondheid en SRGR. Deze middelen waren in 2025 niet nodig op artikel 3.3 doordat de uitgaven binnen de programmering op maatschappelijk middenveld lager waren dan eerder verwacht.

Artikel 03.04

In de beleidsbrief Ontwikkelingshulp heeft het kabinet aangegeven dat onderwijs geen zelfstandig thema meer is en is besloten om niet te starten met een nieuw beroeps- en hoger onderwijsprogramma. Zoals toegelicht in de suppletore begroting September (Kamerstuk 36 820-XVII, nr. 2) is er EUR 25,8 miljoen overgeheveld naar artikel 5.4 en heeft er een herallocatie plaatsgevonden binnen de BHO-begroting via verdeelartikel 5.4 naar artikel 1.3. Vervolgens is bij de tweede suppletore begroting

(Kamerstuk 36 850- XVII, nr. 2) het budget op onderwijs verder verlaagd met EUR 19,8 miljoen. Dit budget is overgeheveld naar artikel 3.1 Mondiale gezondheid en SRGR.

Beleidsthema 8 Versterkte kaders voor ontwikkeling

Beleidsdoelstelling

Multilaterale samenwerking en inclusieve groei door versterkte multilaterale betrokkenheid en overige inzet; de inzet van cultuur en sport in ontwikkelingslanden om een sociale en kansrijke samenleving te stimuleren, het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland en steun aan Oekraïne. Tevens zetten we in op het bevorderen van migratiesamenwerking, het verbeteren van de perspectieven van vluchtelingen en gastgemeenschappen (met focus op bescherming, onderwijs en werk) en het verlenen van noodhulp ter leniging van humanitaire nood wereldwijd, via internationale en nationale partners. De kosten van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen worden aan het ODA-budget toegeschreven. De uitgaven worden verantwoord op de begrotingen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Asiel en Migratie en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Beleidsinzet toegelicht

Multilaterale instellingen

Het beleid op artikel 5.1 is grotendeels conform verwachtingen uitgevoerd. Door een groot deel van de inzet via Internationale Financiële Instellingen te kanaliseren, verloopt de steun effectief en samenhangend, waardoor fragmentatie wordt voorkomen en het effect van de hulpverlening wordt gemaximaliseerd. Nederland zegde als betrouwbare donor en in lijn met zijn aandeel, een nieuwe bijdrage toe aan het Afrikaans Ontwikkelingsfonds (het loket voor de armste landen op het Afrikaans continent) voor de periode 2026-2028.

Het samenwerken van de Multilaterale ontwikkelingsbanken (*MDBs working as a system*) en harmoniseren van standaarden van verschillende ontwikkelingsbanken is een belangrijke prioriteit om te komen tot hervorming. De Wereldbank en de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB) hebben begin 2025 een samenwerkingsovereenkomst getekend, het Full Mutual Reliance Framework, het eerste in zijn soort. Het doel hiervan is om de samenwerking efficiënter in te vullen bij co-financing projecten in de publieke sector, waarbij het beleid van de leidende instelling in het project van toepassing zijn. Verwacht wordt dat dit de administratieve lasten zal verminderen en de schaal en snelheid van resultaten in Azië en de Pacific zal vergroten. De banken hebben ook stappen gezet m.b.t. het hervormen en uniformer maken van het aanbestedingsbeleid. De Wereldbank groep liep voorop, veel regionale banken volgen, door in hun aanbestedingsbeleid meer te focussen op kwaliteit. Door Nederland is ook actief ingezet op het versterken van samenwerking van de ontwikkelingsbanken met Nederlandse partners. Interessante samenwerkingen zijn o.a. de Memorandum of Understanding (MoU) tussen Wageningen University & Research, en de ADB (Asian Development Bank) en IDB (Inter-American Development Bank) Lab. Ook FMO, de Nederlandse Ontwikkelingsbank heeft in november 2025 een MoU gesloten met IDB Invest.

In 2025 werden de nieuwe kernbijdragen aan de voor Nederland belangrijkste VN-organisaties voor de periode 2026-29 vastgesteld. Het parlement herstelde de financiering aan UNWOMEN middels een amendement op de begroting (Kamerstuk 36 725, XVII, nr. 21). Financiering aan UNRWA wordt als uitkomst van een tweede amendement op de begroting afgebouwd (Kamerstuk 36 600, XVII, nr. 50). In 2025 sloot Nederland nieuwe overeenkomsten af met UNAIDS, UNFPA en UNWOMEN voor nieuwe kernbijdragen voor de periode 2026-29 (en in geval van UNWOMEN 2028). Aan de overeenkomsten met de VN organisaties zijn nieuwe teksten toegevoegd over prioriteiten zoals lokalisering en de afspraken

uit het Funding Compact. NL voerde in 2025 beleidsdialogen met UNDP, UNFPA, WFP, WHO, ILO, en UNICEF. O.a. in deze dialogen werd het belang van zichtbaarheid voor het effect van kernfinanciering consequent opgebracht. O.a. UNFPA heeft in 2025 beter inzichtelijk gemaakt welke impact de Nederlandse kernfinanciering heeft gehad op bijvoorbeeld het terugbrengen van moedersterfte.

Nederland vervulde in 2025 dan ook het MOPAN-voorzitterschap (het samenwerkingsverband van 21 donoren die in totaal 36 VN-organisaties periodiek toetsen) met als resultaten een nieuwe beoordelingssystematiek, akkoord op het meerjarig onderbrengen van MOPAN bij de OESO in Parijs en verbeterde interne werkafspraken. Doorlichtingen van AsDB, GEF, UN Women, UNESCO, en UNFPA werden in 2025 opgeleverd naast een drietal thematische analyses ten behoeve van de onderhandelingen over VN hervormingen en UN80.

Verdragsmiddelen Suriname

In 2025 werd een arrangement getekend van EUR 5 miljoen voor het Productie Krediet Fonds ter stimulering van het midden- en kleinbedrijf in Suriname. Tevens werden op 4 juli 2025 twee arrangementen getekend voor een herverdeling van de eerdere EUR 5 miljoen voor een zorgautoriteit. Op verzoek van Suriname bleef EUR 2 miljoen voor de oprichting van een zorgautoriteit en ging de resterende EUR 3 miljoen naar de aanschaf van medische apparatuur i.v.m. acute noden. Momenteel resteert nog een klein gedeelte van de Verdragsmiddelen. Deze middelen blijven conform het Verdrag beschikbaar. Daarnaast werd een nieuw Makandra-programma (government-to-government-samenwerkprogramma voor Suriname) aangekondigd. Het programma ziet op technische assistentie en capaciteitsversterking voor de periode 2026 t/m 2030. Totale omvang bedraagt EUR 10 miljoen , waarvan EUR 5 miljoen op BZ-begroting en EUR 5 miljoen op de BHO-begroting.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 8 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO	05.01: Multilaterale samenwerking	196.007	196.007	-879	-879	195.128	195.128
	05.02: Overig Armoedebeleid	77.624	70.019	9.500	14.787	87.124	84.806
	05.03: Oekraïne (XVII)	237.000	237.000	-26.043	-26.043	210.957	210.957
	05.04: Nog te verdelen i.v.m.wijzigingen BNI en/of toerekeningen	-2.318	-2.318	2.318	2.318	-	-
FIN	04.00 Internationale financiële betrekkingen	366.877	365.016	351.641	351.809	718.518	716.825
AenM	37.04: Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	1.833.252	1.833.252	-927.278	-937.278	905.974	895.974
OCW	01.70: Bekostiging	19.474	19.474	1.006	1.006	20.480	20.480
	01.75: Bijdragen aan medeoverheden	11.273	11.273	583	583	11.856	11.856
	03.70: Bekostiging	9.904	9.904	512	512	10.416	10.416
	Totaal	2.749.093	2.739.627	-588.640	-593.185	2.160.453	2.146.442

Financiële toelichting

Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp

Artikel 05.02

De uitgaven op artikel 5.2 zijn EUR 9,5 miljoen hoger uitgevallen in 2025. In de eerste suppletoire begroting werd er met EUR 57 miljoen opwaarts bijgesteld. Dat kwam voornamelijk doordat de wisselkoers ten aanzien van betalingen in buitenlandse valuta een tegenvaller liet zien op de gehanteerde peildatum (Kamerstuk 36 725-XVII, nr. 2). Bij de tweede suppletoire begroting is het budget met EUR 44,7 miljoen neerwaarts bijgesteld omdat het grootste deel van de gereserveerde middelen voor de koerswisseling niet langer nodig bleek (Kamerstuk 36 850-XVII, nr. 2).

Artikel 05.03

De uitgaven op artikelonderdeel 5.3 vallen EUR 26 miljoen lager uit dan de geraamde uitgaven bij de HGIS-nota 2025. Bij de eerste suppletoire begroting werden de uitgaven niet gewijzigd. Bij de suppletoire begroting september werden de uitgaven met EUR 26 miljoen verlaagd doordat middelen voor de steun aan Oekraïne in het juiste kasritme werden gezet middels een schuif vanuit 2025 naar 2026 en 2027 (Kamerstuk 36 820-XVII, nr. 2). Bij de tweede suppletoire begroting werden de uitgaven niet gewijzigd. Bij de Slotwet werden de uitgaven ook niet substantieel gewijzigd.

Financiën

Artikel 04.00

De uitgaven aan de Wereldbank zijn in 2025 gestegen. Dit betreft een aanpassing van het kasritme van de IDA bijdrage aan de Wereldbank. De geplande betalingen voor 2026 zijn al in 2025 voldaan (+ EUR 329,4 miljoen). Tevens heeft Nederland de kapitaalleg voor Oekraïne aan de IBRD bekostigd (+ EUR 25,7 miljoen). De rente bijdrage voor de door de EU aan Oekraïne geleende middelen via de MFA+ lening is in 2025 lager uitgevallen op basis van het geactualiseerde Nederlands bni-aandeel en de al verrichte betalingen (- EUR 7,7 miljoen).

De European Investment Bank (EIB) verricht onder andere activiteiten in de Afrikaanse, Caribische en Pacifische landen, alsmede in Europese Overzeese Gebieden. Hiervoor heeft Nederland een garantie afgegeven. Op één van deze activiteiten is een tegenvaller ontstaan. Deze tegenvaller leidde voor Nederland tot een betaling van EUR 4,4 miljoen in 2025.

Asiel en migratie

Artikel 37.04

Door de lagere bezetting van eerstejaarsasielopvang bij het COA dan geraamd, dalen de kosten bij het COA en Nidos. Dit heeft hetzelfde effect voor de toerekening aan ODA in 2025. Daardoor daalt ook de toerekening aan ODA. Daarnaast daalt de toerekening omdat een lager aandeel van de opvangkosten onder de OESO-richtlijnen valt.

Beleidsthema 9 Overige uitgaven

Onder overige uitgaven zijn de uitgaven gegroepeerd die niet onder één van de beleidsinhoudelijke hoofdstukken kunnen worden ondergebracht. Dit betreft vooral de apparaatsuitgaven voor het ministerie van Buitenlandse Zaken waarbij het merendeel van de uitgaven bestemd is voor het postennet en de uitgaven voor attachés, die vanuit de verschillende vakdepartementen worden uitgezonden naar de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland om met hun specifieke kennis mede invulling te geven aan het buitenlandbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Postennet

In 2025 is binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken uitvoering gegeven aan de heroriëntatie van het postennet in het licht van de taakstelling en de veranderende geopolitieke context. Daarbij is het uitgangspunt bevestigd dat het postennet een essentiële rol vervult bij de behartiging van Nederlandse belangen op het terrein van veiligheid, economie, consulaire dienstverlening, ontwikkelingssamenwerking en politieke relaties. In dit kader is ingezet op een scherpere prioritering van landen en regio's, een gerichtere inzet van capaciteit en een versterking van de samenhang tussen diplomatie, handel, hulp en veiligheid. In 2025 zijn de inhoudelijke en organisatorische voorbereidingen getroffen voor een herschikking van het postennet, waaronder het aangekondigde voornemen tot sluiting van een aantal ambassades en consulaten generaal. Tegelijkertijd is gestuurd op het borgen van kernfuncties, met name consulaire dienstverlening, economische diplomatie en politieke rapportage, en op een zorgvuldige afbouw en overdracht van werkzaamheden op ambassades en consulaten generaal die gaan sluiten.

Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsthema 9 - bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	26.031	-	-26.031	-	-	-
	07.01 Personele en materiële uitgaven	989.826	358.053	-989.826	-358.053	-	-
	07.01 Personele uitgaven	-	-	769.163	366.534	769.163	366.534
	07.01 Materiële uitgaven	-	-	356.187	-	356.187	-
JenV	91.01 Apparaatsuitgaven kerndepartement	26.515	-	-5.608	-	20.907	-
BZK	11.01 Apparaat	238	-	2	-	240	-
OCW	95.01: Personele uitgaven (o.m. onderwijsattachés)	4.353	-	-486	-	3.867	-
FIN	01.00: Belastingen (o.m. sanctiehandhaving)	-	-	3.829	-	3.829	-
	08.00: Apparaat (attachékosten)	1.197	-	9	-	1.206	-
	09.00: Douane (attachékosten)	1.564	-	297	-	1.861	-
DEF	08.02: Apparaatsuitgaven	27.526	-	2.401	-	29.927	-
	10.2: Apparaatsuitgaven	-550	-	550	-	-	-
IenW	98.01: Apparaatsuitgaven (personeel en materieel)	3.325	-	-3.325	-	-	-
	98.01: Personele uitgaven	-	-	3.021	-	3.021	-
	98.02: Materiële uitgaven	-	-	443	-	443	-
	26.01: Bijdrage Mobiliteitsfonds (sanctiehandhaving)	-	-	1.200	-	1.200	-
EZ	2.00: Bedrijvenbeleid (o.m. IA en NFIA)	26.753	-	-1.516	-	25.237	-
LNVN	24.00: Uitvoering en toezicht (RVO, attachénetwerk)	20.642	-	378	-	21.020	-
	50.00: apparaat	2.398	-	5.513	-	7.911	-
SZW	96.00: Apparaat Kerndepartement	612	-	20	-	632	-
VWS	10.30: Kerndepartement	2.269	-	-143	-	2.126	-
AP	55.02: Reservering Vredespaleis	11.928	-	-11.928	-	-	-
	Totaal	1.144.627	358.053	104.150	8.481	1.248.777	366.534

Financiële toelichting

Buitenlandse Zaken

Artikel 06.01

Het budget voor begrotingsartikel 6 Nog Onverdeeld heeft betrekking op de nog onverdeelde HGIS non-ODA budgetten en hierop heeft zoals gebruikelijk geen realisatie plaatsgevonden. Zoals opgenomen in de eerste suppletoire begroting betreft de mutatie bij de eerste suppletoire begroting het saldo van bijstellingen op grond van aanpassing van bbpramingen door het CPB, verwerking van de HGIS-eindejaarsmarge 2024, het verwerken van de loon- en prijsbijstellingen binnen de HGIS en overboekingen naar diverse begrotingen zoals binnen de HGIS is overeengekomen. Binnen de HGIS is budget vrijgemaakt voor het oplossen van een aantal knelpunten, waaronder rijksbrede juridische proceskosten. Dit is cumulatief tussen 2025 t/m 2030 EUR 12,75 miljoen (gemeld in de eerste suppletoire begroting). Ook is er budget vrijgemaakt voor meerkosten van de NAVO Top, Partners for Water (IenW) en het Stabiliteitsfonds (BZ). Verder is het budget bij de tweede suppletoire begroting met EUR 10,4 miljoen neerwaarts bijgesteld. Dat komt door een overheveling in het kader van apparaatsuitgaven. Bij de Slotwet is het resterende budget afgeboekt. Dit resulteert uiteindelijk in realisatiestand van 0.

Artikel 07.01 (apparaatsuitgaven)

De apparaatsuitgaven waren bij de HGIS-nota 2025 nog niet uitgesplitst naar personele en materiële uitgaven. Deze splitsing is in de realisatie over 2025 wel zichtbaar gemaakt in het HGIS-jaarverslag. De apparaatsuitgaven op artikel 7 van de BZ-begroting komen per saldo circa EUR 135 miljoen hoger uit dan verwacht bij de begroting 2025. De realisatie van de personele uitgaven valt ten opzichte van de HGIS-nota 2025 EUR 121 miljoen hoger uit door o.a. EUR 17 miljoen loon- en prijsbijstelling (LPB) zoals vermeld in de eerste suppletoire begroting en EUR 12,2 miljoen vanwege de hogere loonkosten uit hoofde van de nieuwe afspraken in de CAO Rijk die per 1 juli 2024 zijn geëffectueerd zoals vermeld in de tweede suppletoire begroting. De realisatie van de materiële uitgaven valt ten opzichte van de HGIS-nota 2025 EUR 14,6 miljoen hoger uit. Dit komt met name door aanloopverliezen bij de forse bezuinigingen op apparaat als gevolg van verschillende taakstellingen en de onvermijdelijke aanloopperiode om deze in te vullen en een aantal tegenvallers op de informatiesystemen.

Justitie en Veiligheid

Artikel 91.01

Een meerjarige neerwaartse ramingsbijstelling op het HGIS-budget Europol en Eurojust bij de eerste suppletoire begroting 2025 heeft geleid tot een lagere realisatie op het HGIS-budget op artikel 91 van de JenV-begroting.

Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Artikel 50

De kosten voor attachés op de LVVN-begroting vielen EUR 5,5 miljoen hoger uit door een technische verrekening van personele kosten van LVVN medewerkers binnen het Landbouw Attache Netwerk (LAN).

HGIS-uitgaven 2025 per begroting en artikel (uitgaven x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
V Buitenlandse Zaken						
Artikel 1: Versterkte internationale rechtsorde						
01.01 Goed functionerende internationale instellingen	56.735	21.932	393	-147	57.128	21.785
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	51.903	26.839	4.020	2.550	55.923	29.389
01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	13.395		2.980	-	16.375	0
Artikel 2: Veiligheid en stabiliteit						
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	61.208		14.087	-	75.295	-
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	6.552		-562	-	5.990	-
02.03 Wapenbeheersing	11.349	3.252	-717	-256	10.632	2.996
02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	180.803	61.124	-45.022	-1.875	135.781	59.249
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	29.652	11.861	3.057	1.222	32.709	13.083
02.06 Oekraïne (V)	55.000		52.428	-	107.428	-
Artikel 3: Effectieve Europese Samenwerking						
03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	938.733	863.000	61.000	61.000	999.733	924.000
03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	38.644	38.644	-328	-328	38.316	38.316
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	21.431	6.975	1.273	509	22.704	7.484
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.599	-	316	-	5.915	0
Artikel 4: Consulaire dienstverlening en uitdragen van Nederlandse waarden						
04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	14.681	-	-1.612	-	13.069	0
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	16.792	-	6.022	-	22.814	0
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	6.069	-	108	-	6.177	0
04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	19.794	-	-1.029	-	18.765	0
Artikel 6: Nog onverdeeld						
06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	26.031	-	-26.031	-	0	0
Artikel 7:Apparaat						
07.01 Personele en materiële uitgaven	989.826	358.053	-989.826	-358.053	-	-
07.01 Personele uitgaven			769.163	366.534	769.163	366.534
07.01 Materiële uitgaven			356.187	-	356.187	-
VI Justitie en Veiligheid						
Artikel 31: Politie						

31.02 Bekostiging Politie	-	-	20.500	-	20.500	0
31.03 Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	9.147	9.147	-	-	9.147	9.147
Artikel 33: Veiligheid en criminaliteitsbestrijding						
33.03 Opsporing en vervolging	1.099	200	4	5	1.103	205
Artikel 36: Contraterrorisme en nationaal veiligheidsbeleid						
36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	40.800	-	-39.300	-	1.500	0
Artikel 91: Apparaat kerndepartement						
91.01 Apparaatsuitgaven kerndepartement	26.515	-	-5.608	-	20.907	0
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties						
Artikel 11: centraal apparaat						
11.01 Apparaat	238	0	2	-	240	0
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap						
Artikel 1: Primair onderwijs						
01.70: Bekostiging	19.474	19.474	1.006	1.006	20.480	20.480
01.75: Bijdragen aan medeoverheden	11.273	11.273	583	583	11.856	11.856
Artikel 3: Voortgezet onderwijs						
03.70: Bekostiging	9.904	9.904	512	512	10.416	10.416
Artikel 6: Hoger beroepsonderwijs						
06.70: Bekostiging	2.873	2.873	-	-	2.873	2.873
06.74: Bijdrage aan ZBO's/RWT's	90	-	1.735	-	1.825	-
Artikel 7: Wetenschappelijk onderwijs						
07.70: Bekostiging	55.948	55.308	2.523	2.523	58.471	57.831
07.71: Subsidies	2.294	-	1.735	-	559	-
07.76: Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.189	-	-	-	1.189	-
Artikel 8: Internationaal beleid						
08.71: Subsidies	185	-	-	-	185	-
08.77: Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	480	-	-	-	480	-
Artikel 14: Cultuur						
14.71: Subsidies	6.806	500	-19	23	6.787	523
Artikel 16: Onderzoek en wetenschapsbeleid						
16.70: Bekostiging	454	454	23	23	477	477
Artikel 95: Apparaatskosten						

95.01: Personele uitgaven (o.m. onderwijsattachés)	4.353	-	-486	-	3.867	-
IXB Financiën						
Artikel 1: Belastingen						
01.00: Belastingen (o.m. sanctiehandhaving)	-	-	3.829	-	3.829	-
Artikel 4: Internationale financiële betrekkingen						
04.00 Internationale financiële betrekkingen	366.877	365.016	351.641	351.809	718.518	716.825
Artikel 8: Apparaat						
08.00: Apparaat (attachékosten)	1.197	-	9	-	1.206	-
Artikel 9: Douane						
09.00: Douane (attachékosten)	1.564	-	297	-	1.861	-
X Defensie						
Artikel 1: Inzet						
01.01: Programmauitgaven	2.023.616	-	2.290.757	-	4.314.373	-
Artikel 8: Defensie Ondersteuningscommando						
08.02: Apparaatsuitgaven	27.526	-	2.401	-	29.927	-
Artikel 9: Algemeen						
09.01: Programmauitgaven	2.794	-	3.033	-	239	-
Artikel 10: Apparaat kerndepartement						
10.2: Apparaatsuitgaven	-550	-	550	-	-	-
Artikel 11: Geheim						
11.00: Geheim	5.000	-	-500	-	4.500	-
Artikel 12: Nog onverdeeld						
12.4: Nog onverdeeld prijs	3.500	-	-3.500	-	-	-
XII Infrastructuur en Waterstaat						
Artikel 11: Integraal waterbeleid						
11.01: Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	20.035	-	596	-	20.631	-
Artikel 17: Luchtvaart						
17.01: Luchtvaart (ICAO)	1.455	-	-512	-	943	-
Artikel 18: Scheepvaart en havens						
18.01: Scheepvaart en havens (CCR en IMO)	1.155	-	-84	-	1.071	-
Artikel 19: Internationaal beleid						
19.02: Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	3.062	-	339	-	3.401	-

Artikel 23: Meteorologie, seismologie en aardobservatie						
23.01: Meteorologie en seismologie (WMO en ECMWF)	4.305	35	159	4	4.464	39
Artikel 26: Bijdrage investeringsfondsen						
26.01: Bijdrage Mobiliteitsfonds (sanctiehandhaving)	-	-	1.200	-	1.200	-
Artikel 97: Algemeen departement						
97.01: Algemeen departement	4.400	-	4.448	-	8.848	-
Artikel 98: Apparaatsuitgaven Kerndepartement						
98.01: Apparaatsuitgaven (personeel en materieel)	3.325	-	-3.325	-	-	-
98.01: Personele uitgaven			3.021	-	3.021	-
98.02: Materiële uitgaven			443	-	443	-
XIII Economische Zaken						
Artikel 1: Goed functionerende economie en markten						
1.00: Goed functionerende economie en markten	3.260	-	-387	-	2.873	-
Artikel 2: Bedrijvenbeleid: innovatie en ondernemerschap voor duurzame welvaartsgroei						
2.00: Bedrijvenbeleid (o.m. IA en NFIA)	26.753	-	-1.516	-	25.237	-
XIV Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur						
Artikel 21: Land- en tuinbouw						
21.00: Land- en tuinbouw (IO's: o.m. FAO/IFAD)	11.012	7.544	-386	-119	10.626	7.425
21.05: Voedselbeleid						
Artikel 22: Natuur, visserij en gebiedsgericht werken						
22.00: Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	1.841	-	-384	-	1.457	-
Artikel 23: Kennis en innovatie						
23.00: Kennis en innovatie	3.056	-	-139	-	2.917	-
Artikel 24: Uitvoering en toezicht						
24.00: Uitvoering en toezicht (RVO, attachénetwerk)	20.642	-	378	-	21.020	-
Artikel 50: Apparaat						
50.00: apparaat	2.398	-	5.513	-	7.911	-
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid						
Artikel 2: Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet						
02.00: Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet	9	-	-	-	9	-

Artikel 96: Apparaat Kerndepartement						
96.00: Apparaat Kerndepartement	612	-	20	-	632	-
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport						
Artikel 9: Algemeen						
09.10: Internationale Samenwerking	5.848	1.930	-75	-25	5.773	1.905
Artikel 10: Apparaatsuitgaven						
10.30: Kerndepartement	2.269	-	-143	-	2.126	-
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp						
Artikel 1: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen						
01.01: Duurzaam handels- en investeringssysteem, inclusief MVO	32.130	19.451	-7.737	-6.258	24.393	13.193
01.02: Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	105.176	-	9.450	-	114.626	-
01.03: Handel en economie voor ontwikkeling	399.511	397.231	115.176	115.196	514.687	512.427
Artikel 2: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat						
02.01: Voedselzekerheid	358.536	358.536	1.973	1.973	360.509	360.509
02.02: Water	170.330	170.330	37.566	37.566	207.896	207.896
02.03: Klimaat	379.937	378.314	11.542	11.512	391.479	389.826
Artikel 3: Sociale vooruitgang						
03.01: Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	447.355	445.646	39.212	40.898	486.567	486.544
03.02: Vrouwenrechten en gendergelijkheid	39.358	39.358	-4.690	-4.690	34.668	34.668
03.03: Maatschappelijk middenveld	154.074	154.074	-13.793	-13.793	140.281	140.281
03.04: Onderwijs	52.202	52.202	-45.445	-45.445	6.757	6.757
Artikel 4: Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling						
04.01: Humanitaire hulp	473.901	472.884	54.399	55.416	528.300	528.300
04.02: Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	297.015	297.015	9.935	9.935	306.950	306.950
04.03: Veiligheid en Rechtsstaatontwikkeling	180.288	180.288	-292	-292	179.996	179.996
Artikel 5: Multilaterale samenwerking en overige inzet						
05.01: Multilaterale samenwerking	196.007	196.007	-879	-879	195.128	195.128
05.02: Overig Armoedebeleid	77.624	70.019	9.500	14.787	87.124	84.806
05.03: Oekraïne (XVII)	237.000	237.000	-26.043	-26.043	210.957	210.957
05.04: Nog te verdelen i.v.m.wijzigingen BNI en/of toerekeningen	-2.318	-2.318	2.318	2.318	-	-
XX: Asiel en Migratie						
Artikel 37: Asiel en Migratie						

37.04: Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	1.833.252	1.833.252	-927.278	-937.278	905.974	895.974
XXIII: Klimaat en Groene Groei						
Artikel 31: Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering						
31.00: Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	2.440	-	1.440	916	3.880	916
LXXXVI: Aanvullende Post						
Aanvullende Post						
55.02: Reservering Vredespaleis	11.928	-	-11.928	-	-	-
Totale uitgaven	10.724.438	7.174.627	2.097.756	316.661	12.822.194	6.857.966

HGIS-ontvangsten 2025 per begroting en artikel (ontvangsten x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	HGIS-nota 2025		Mutatie		Realisatie 2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
V Buitenlandse Zaken						
Artikel 2: Veiligheid en stabiliteit						
02.10: Doorberekening Defensie diversen	242	-	-242	-	-	-
02.40: Restituties programma's	1.000	-	15.899	-	16.899	-
Artikel 3: Effectieve Europese samenwerking						
03.30: Restituties Raad van Europa	250	-	148	-	398	-
Artikel 4: Consulaire dienstverlening en uitdragen van Nederlandse waarden						
04.10: Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	19.500	-	2.929	-	22.429	-
04.20: Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	67.965	-	6.696	-	74.661	-
04.40: Doorberekening Defensie diversen	74	-	-74	-		
04.41: Ontvangsten verkeersnotificaties	200	-	86	-	286	-
Artikel 7: Apparaat						
07.10: Diverse ontvangsten	177.271	-	-116.917	-	60.354	-
IXB Financiën						
Artikel 4: Internationale financiële betrekkingen						
04.00: Ontvangsten IFI's	1.708	1.708	-	-	1.708	1.708
X Defensie						
Artikel 1: Inzet						
01.99: Ontvangsten	103.191	-	67.259	-	170.450	-
XII Infrastructuur en Waterstaat						
Artikel 19: Internationaal beleid						
19.09: Ontvangsten	-	-	81	-	81	-
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp						
Artikel 1: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen						
01.10: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	7.000	-	3.211	-	10.211	-
01.30: Ontvangsten DGGF	7.000	7.000	12.273	12.273	19.273	19.273

Artikel 5: Multilaterale samenwerking en overige inzet						
05.20: Ontvangsten en restituties met betrekking tot leningen	16.220	660	-3.126	457	13.094	1.117
05.21: Diverse ontvangsten ODA	21.275	21.275	-265	-265	21.010	21.010
05.23: Diverse ontvangsten non-ODA	1.730	-	572	-	2.302	-
XXIII: Klimaat en Groene Groei						
Artikel 31: Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering						
31.00: Diverse ontvangsten	-	-	364	357	364	357
Totale ontvangsten	424.626	30.643	-11.106	12.822	413.520	43.465

HGIS non-ODA uitgaven 2025 per beleidsthema (uitgaven x EUR 1000)

Thema 1	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	34.803	540	35.343
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	25.064	1.470	26.534
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	13.395	2.980	16.375
JenV	33.03 Opsporing en vervolging	899	-1	898
IenW	17.01: Luchtvaart (ICAO)	1.455	-512	943
	18.01: Scheepvaart en havens (CCR en IMO)	1.155	-84	1.071
SZW	02.00: Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet	9	-	9
	Totaal	76.780	4.393	81.173
Thema 2	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	61.208	14.087	75.295
	02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	6.552	-562	5.990
	02.03 Wapenbeheersing	8.097	-461	7.636
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	119.679	-43.147	76.532
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	17.791	1.835	19.626
	02.06 Oekraïne (V)	55.000	52.428	107.428
BHO	04.01: Humanitaire hulp	1.017	-1.017	-
JenV	31.02 Bekostiging Politie	-	20.500	20.500
	36.02 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding	40.800	-39.300	1.500
DEF	01.01: Programmauitgaven	2.023.616	2.290.757	4.314.373
	09.01: Programmauitgaven	-2.794	3.033	239
	11.00: Geheim	5.000	-500	4.500
	12.4: Nog onverdeeld prijs	3.500	-3.500	-
	Totaal	2.339.466	2.294.153	4.633.619
Thema 3	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	75.733	-	75.733
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	14.456	764	15.220
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.599	316	5.915
	Totaal	95.788	1.080	96.868
Thema 4	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening Nederlanders in het buitenland	14.681	-1.612	13.069
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	16.792	6.022	22.814
	04.03 Grottere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	6.069	108	6.177
	04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	19.794	-1.029	18.765
OCW	08.71: Subsidies	185	-	185
	08.77: Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	480	-	480
	14.71: Subsidies	6.306	-42	6.264
	Totaal	64.307	3.447	67.754
Thema 5	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025

Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BHO	01.01: Duurzaam handels- en investeringsstelsel, inclusief MVO	12.679	-1.479	11.200
	01.02: Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	105.176	9.450	114.626
	01.03: Handel en economie voor ontwikkeling	2.280	-20	2.260
EZ	1.00: Goed functionerende economie en markten	3.260	-387	2.873
KGG	31.00: Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	2.440	524	2.964
	Totaal	125.835	8.088	133.923
Thema 6 bedragen x EUR 1000				
		HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BHO	02.03: Klimaat	1.623	30	1.653
IenW	11.01: Algemeen waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	20.035	596	20.631
	19.02: Internationaal beleid, coördinatie en samenwerking	3.062	339	3.401
	23.01: Meteorologie en seismologie (WMO en ECMWF)	4.270	155	4.425
	97.01: Algemeen departement	4.400	4.448	8.848
LVVN	21.00: Land- en tuinbouw (IO's: o.m. FAO/IFAD)	3.468	-267	3.201
	22.00: Natuur, visserij en gebiedsgericht werken	1.841	-384	1.457
	23.00: Kennis en innovatie	3.056	-139	2.917
	Totaal	41.755	4.778	46.533
Thema 7 bedragen x EUR 1000				
		HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
OCW	06.74: Bijdrage aan ZBO's/RWT's	90	1.735	1.825
	07.70: Bekostiging	640	-	640
	07.71: Subsidies	2.294	-1.735	559
	07.76: Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.189	-	1.189
VWS	09.10: Internationale Samenwerking	3.918	-50	3.868
BHO	03.01: Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	1.709	-1.686	23
	Totaal	9.840	-1.736	8.104
Thema 8 bedragen x EUR 1000				
		HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BHO	05.02: Overig Armoedebeleid	7.605	-5.287	2.318
FIN	04.00 Internationale financiële betrekkingen	1.861	-168	1.693
AenM	37.04: Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	-	10.000	10.000
	Totaal	9.466	4.545	14.011
Thema 9 bedragen x EUR 1000				
		HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand non-ODA	non-ODA	Stand non-ODA
BZ	06.01 Nog onverdeeld (HGIS)	26.031	-26.031	-
	07.01 Personele en materiële uitgaven	631.773	-631.773	-
	07.01 Personele uitgaven	-	402.629	402.629
	07.01 Materiële uitgaven	-	356.187	356.187
JenV	91.01 Apparaatsuitgaven kerndepartement	26.515	-5.608	20.907
BZK	11.01 Apparaat	238	2	240
OCW	95.01: Personele uitgaven (o.m. onderwijsattachés)	4.353	-486	3.867
FIN	01.00: Belastingen (o.m. sanctiehandhaving)	-	3.829	3.829
	08.00: Apparaat (attachékosten)	1.197	9	1.206
	09.00: Douane (attachékosten)	1.564	297	1.861
DEF	08.02: Apparaatsuitgaven	27.526	2.401	29.927
	10.2: Apparaatsuitgaven	-550	550	-
IenW	98.01: Apparaatsuitgaven (personeel en materieel)	3.325	-3.325	-

	98.01: Personele uitgaven	-	3.021	3.021
	98.02: Materiële uitgaven	-	443	443
	26.01: Bijdrage Mobiliteitsfonds (sanctiehandhaving)	-	1.200	1.200
EZ	2.00: Bedrijvenbeleid (o.m. IA en NFIA)	26.753	-1.516	25.237
LVVN	24.00: Uitvoering en toezicht (RVO, attachénetwerk)	20.642	378	21.020
	50.00: apparaat	2.398	5.513	7.911
SZW	96.00: Apparaat Kerndepartement	612	20	632
VWS	10.30: Kerndepartement	2.269	-143	2.126
AP	55.02: Reservering Vredespaleis	11.928	-11.928	-
	Totaal	786.574	95.669	882.243
	Totaal non-ODA	3.549.811	2.414.417	5.964.228

HGIS ODA uitgaven 2025 per beleidsthema (uitgaven x EUR 1000)

Thema 1	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen	21.932	-147	21.785
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	26.839	2.550	29.389
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	-	-	-
JenV	33.03 Opsporing en vervolging	200	5	205
	Totaal	48.971	2.408	51.379
Thema 2	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
BZ	02.03 Wapenbeheersing	3.252	-256	2.996
	02.04 Bevorderen van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde	61.124	-1.875	59.249
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	11.861	1.222	13.083
	02.06 Oekraïne (V)	-	-	-
BHO	04.01: Humanitaire hulp	472.884	55.416	528.300
	04.02: Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	297.015	9.935	306.950
	04.03: Veiligheid en Rechtsstaatontwikkeling	180.288	-292	179.996
JenV	31.02 Bekostiging Politie	-	-	-
	31.03 Kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en beheer meldkamers	9.147	-	9.147
	Totaal	1.035.571	64.150	1.099.721
Thema 3	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	863.000	61.000	924.000
	03.02 Europees Ontwikkelingsfonds	38.644	-328	38.316
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	6.975	509	7.484
	Totaal	908.619	61.181	969.800
Thema 4	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
OCW	14.71: Subsidies	500	23	523
	Totaal	500	23	523
Thema 5	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
BHO	01.01: Duurzaam handels- en investeringssysteem, inclusief MVO	19.451	-6.258	13.193
	01.03: Handel en economie voor ontwikkeling	397.231	115.196	512.427
KGG	31.00: Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	-	916	916
	Totaal	416.682	109.854	526.536
Thema 6	bedragen x EUR 1000	HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
BHO	02.01: Voedselzekerheid	358.536	1.973	360.509
	02.02: Water	170.330	37.566	207.896
	02.03: Klimaat	378.314	11.512	389.826
IenW	23.01: Meteorologie en seismologie (WMO en ECMWF)	35	4	39
LVVN	21.00: Land- en tuinbouw (IO's: o.m. FAO/IFAD)	7.544	-119	7.425
	Totaal	914.759	50.936	965.695

Thema 7 bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
OCW	06.70: Bekostiging	2.873	-	2.873
	07.70: Bekostiging	55.308	2.523	57.831
	16.70: Bekostiging	454	23	477
VWS	09.10: Internationale Samenwerking	1.930	-25	1.905
BHO	03.01: Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	445.646	40.898	486.544
	03.02: Vrouwenrechten en gendergelijkheid	39.358	-4.690	34.668
	03.03: Maatschappelijk middenveld	154.074	-13.793	140.281
	03.04: Onderwijs	52.202	-45.445	6.757
	Totaal	751.845	-20.509	731.336
Thema 8 bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
BHO	05.01: Multilaterale samenwerking	196.007	-879	195.128
	05.02: Overig Armoedebeleid	70.019	14.787	84.806
	05.03: Oekraïne (XVII)	237.000	-26.043	210.957
	05.04: Nog te verdelen i.v.m.wijzigingen BNI en/of toerekeningen	-2.318	2.318	-
FIN	04.00 Internationale financiële betrekkingen	365.016	351.809	716.825
AenM	37.04: Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	1.833.252	-937.278	895.974
OCW	01.70: Bekostiging	19.474	1.006	20.480
	01.75: Bijdragen aan medeoverheden	11.273	583	11.856
	03.70: Bekostiging	9.904	512	10.416
	Totaal	2.739.627	-593.185	2.146.442
Thema 9 bedragen x EUR 1000		HGIS-nota 2025	Mutatie	Realisatie 2025
Begroting	beleidsterrein/artikel(onderdeel)/omschrijving	Stand ODA	ODA	Stand ODA
BZ	07.01 Personele en materiële uitgaven	358.053	-358.053	-
	07.01 Personele uitgaven	-	366.534	366.534
	Totaal	358.053	8.481	366.534
Totaal non-ODA		7.174.627	-316.661	6.857.966

De ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting per regio in 2025

Sinds 2018 verschuift het geografische zwaartepunt van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid naar de nabuurregio's van Europa: West-Afrika/Sahel, Hoorn van Afrika, en Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Deze HGIS-bijlage geeft een overzicht in 2025 van de uitgaven per regio, uitgesplitst naar de beleidsthema's van de BHO-begroting.

De tabel hieronder toont bij elke regio eerst de landen waar sprake is van een naar de ambassade gedelegeerd landenbudget (en soms ook een gedelegeerd regionaal budget). Vervolgens worden voor de hele regio per thema de centrale bestedingen aangegeven. De gedelegeerde middelen en de centrale bestedingen zijn ook opgenomen voor 'Overig Afrika', 'Overig Azië' en 'Overige landen'. Op het eind ook nog een categorie 'wereldwijd/niet gespecificeerd' en het totaal.

De in de tabel opgenomen inzet van centrale middelen in de regio's moet gezien worden als een indicatie. Deze beperking heeft te maken met de aard van de bestedingen. Centrale thematische programma's zijn doorgaans niet op één land of regio gericht (in tegenstelling tot de gedelegeerde middelen) en hebben meestal een meerjarig karakter. Veel programma's werken met een landenlijst waarbij vooraf niet vaststaat in welke landen van de lijst deze middelen zullen worden benut. Om in deze situatie toch een realistische inschatting te maken, is voor elke lopende activiteit van meer dan EUR 1 miljoen de verwachte geografische verdeling nagegaan. Deze verdeling over landen en regio's van de huidige portefeuille van activiteiten is vervolgens toegepast op de betreffende centrale thematische uitgaven voor 2025.

Een belangrijk deel van de centrale middelen wordt ingezet voor programma's en organisaties waarbij de geografische focus vanwege de aard van het werk niet is vastgesteld. Deze thematische inzet is in de tabel opgenomen onder de categorie Wereldwijd/niet gespecificeerd. Binnen deze categorie vormt humanitaire hulp de grootste post; besteding hiervan is flexibel en gebeurt waar dit in de loop van het jaar het hardst nodig blijkt te zijn. Andere voorbeelden van bestedingen in deze categorie zijn de bijdragen aan het vaccinatiefonds GAVI, het Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, de multilaterale klimaatfondsen en bijdragen aan multilaterale organisaties.

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	2025		Grand Total
			Bekostigd uit centraal budget	Bekostigd uit een gedelegeerd landen of regiobudget	ODA uitgaven (x1.000) Euro
Focusregio Sahel	Burkina Faso	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	756	1.978	2.734
		2.1 Voedselzekerheid	10.358	4.261	14.619
		2.2 Water	1.542	3.624	5.166
		2.3 Klimaat	1.113		1.113
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	360	4.401	4.761
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	20		20
		3.3 Maatschappelijk middenveld	3.801		3.801

		3.4 Onderwijs	5		5
		4.2 Migratie	314		314
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.006	2.446	3.452
		Totaal	19.275	16.710	35.986
Mali		1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	247		247
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	345	795	1.140
		2.1 Voedselzekerheid	7.032		7.032
		2.2 Water	2.576	1.286	3.863
		2.3 Klimaat	2.383		2.383
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		6.073	6.073
		3.3 Maatschappelijk middenveld	3.404		3.404
		3.4 Onderwijs	2		2
		4.2 Migratie	1.568		1.568
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	2.428	5.525	7.953
		Totaal	19.987	13.679	33.666
	Niger		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	1.682	400
		2.1 Voedselzekerheid	11.000	1.473	12.473
		2.2 Water	2.150	6.066	8.215
		2.3 Klimaat	4.263		4.263
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	360	2.032	2.392
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	47		47
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.752		1.752
		3.4 Onderwijs	403		403
		4.2 Migratie	4.000		4.000
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	792	7.701	8.493
		Totaal	26.448	17.672	44.121
Overige inzet		1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	330		330
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	6.557		6.557
		2.1 Voedselzekerheid	5.945	1.779	7.723
		2.2 Water	4.266		4.266
		2.3 Klimaat	1.885		1.885
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	26		26
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	920		920
		3.3 Maatschappelijk middenveld	2.567		2.567
		3.4 Onderwijs	106		106
		4.2 Migratie	7.329		7.329
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.610	873	2.482
		Totaal	31.540	2.651	34.192
	Totaal	97.250	50.713	147.963	
Focusregio Hoorn van Afrika	Ethiopië	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	9.752	1.574	11.326
		2.1 Voedselzekerheid	3.343	53.782	57.125
		2.2 Water	3.447	11.510	14.958
		2.3 Klimaat	5.353		5.353
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	581	29.225	29.806
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	554	291	844
		3.3 Maatschappelijk middenveld	3.169		3.169

		3.4 Onderwijs	92		92
		4.2 Migratie	29.141	1.000	30.141
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	411	1.000	1.411
		Totaal	55.844	98.383	154.226
	Kenia	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	371		371
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	7.397	655	8.052
		2.1 Voedselzekerheid	6.813	10.641	17.454
		2.2 Water	5.328	1.858	7.186
		2.3 Klimaat	3.728		3.728
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	256		256
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	3.260		3.260
		3.3 Maatschappelijk middenveld	7.283		7.283
		3.4 Onderwijs	678		678
		4.2 Migratie	14.581	1.638	16.219
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	161		161
		Totaal	49.856	14.792	64.647
	Oeganda	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	247		247
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	4.501	1.019	5.520
		2.1 Voedselzekerheid	4.506	29.312	33.818
		2.2 Water	3.941		3.941
		2.3 Klimaat	10.396	1.425	11.821
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	2.612	13.676	16.289
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.244		1.244
		3.3 Maatschappelijk middenveld	4.892		4.892
		3.4 Onderwijs	82		82
		4.2 Migratie	18.544	2.402	20.946
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	3.283	11.394	14.677
		Totaal	54.248	59.228	113.476
	Soedan	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	165		165
		2.1 Voedselzekerheid	10.856	7.100	17.956
		2.2 Water	1.182		1.182
		2.3 Klimaat	1.592		1.592
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	454		454
		3.3 Maatschappelijk middenveld	2.804		2.804
		3.4 Onderwijs	15		15
		4.2 Migratie	6.652		6.652
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.444	4.762	6.205
		Totaal	25.164	11.862	37.026
	Somalië	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	413	255	668
		2.1 Voedselzekerheid	1.004		1.004
		2.2 Water	1.575		1.575
		3.3 Maatschappelijk middenveld	354		354
		3.4 Onderwijs	8		8
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.975	10.102	12.077
		Totaal	5.328	10.357	15.685
	Zuid-Soedan	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	404	1.952	2.356
		2.1 Voedselzekerheid	1.652	1.276	2.928

		2.2 Water	499	858	1.357
		2.3 Klimaat	2.730		2.730
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	164		164
		3.3 Maatschappelijk middenveld	2.403		2.403
		3.4 Onderwijs	6		6
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	2.440	1.738	4.178
		Totaal	10.297	5.824	16.121
		Totaal	200.737	200.445	401.182
Focusregio's Midden-Oosten & Noord-Afrika	Egypte	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	1.765	1.000	2.765
		2.1 Voedselzekerheid	481		481
		2.2 Water	651	6.345	6.995
		2.3 Klimaat	111		111
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1	1.319	1.320
		3.3 Maatschappelijk middenveld	373		373
		3.4 Onderwijs	30		30
		4.2 Migratie	16.428	2.673	19.102
		Totaal	19.840	11.337	31.177
	Irak	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	32		32
		2.2 Water	315		315
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.208		1.208
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.834		1.834
		4.2 Migratie	15.965		15.965
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	5.387		5.387
			Totaal	24.741	
	Jemen	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	88		88
		2.2 Water		3.487	3.487
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	360	9.252	9.612
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	82	1.056	1.138
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.039		1.039
		3.4 Onderwijs	15		15
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.493	4.766	6.259
			Totaal	3.076	18.561
	Jordanië	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	2.339	3.421	5.760
		2.1 Voedselzekerheid	1.098	347	1.445
		2.2 Water	713	2.753	3.465
		2.3 Klimaat	111		111
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	98		98
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	343		343
		3.3 Maatschappelijk middenveld	440		440
		3.4 Onderwijs	16		16
		4.2 Migratie	27.665	1.310	28.975
		Totaal	32.822	7.831	40.653
Libanon	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	692	2.888	3.580	
	2.2 Water	301		301	
	3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.871		1.871	
	3.3 Maatschappelijk middenveld	2.949		2.949	

		3.4 Onderwijs	8		8
		4.2 Migratie	26.219	1.017	27.237
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	128		128
		Totaal	32.168	3.905	36.073
	Palestijnse Autoriteiten	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	2.098	1.882	2.098
		2.1 Voedselzekerheid	577		577
		2.2 Water	338	29.377	338
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	3.000		3.000
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.370		1.370
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.294		1.294
		3.4 Onderwijs	35		35
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.615	4.913	1.615
		Totaal	10.328	36.173	46.501
	Tunesië	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	772	5.309	6.081
		2.2 Water	276		276
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	111		111
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	174		174
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.448		1.448
		4.2 Migratie	4.437		4.437
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.150	9.817	10.967
		Totaal	8.366	15.126	23.492
	Overige inzet	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	860		860
		2.2 Water	562		562
		2.3 Klimaat	223	71	294
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	146		146
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	524		524
		3.3 Maatschappelijk middenveld	275		275
		4.2 Migratie	13.976		13.976
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.971		1.971
		Totaal	18.536	71	18.607
	Totaal		149.877	93.005	242.881
Overig Afrika	Benin	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	1.126	779	1.905
		2.1 Voedselzekerheid	2.701	19.001	21.702
		2.2 Water	239	1.740	1.979
		2.3 Klimaat	908		908
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	111	20.000	20.111
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	199		199
		3.3 Maatschappelijk middenveld	1.874		1.874
		3.4 Onderwijs	6		6
		Totaal	7.163	41.520	48.683
	Burundi	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	821	869	1.691
		2.1 Voedselzekerheid	4.805	16.500	21.305
		2.3 Klimaat	193		193
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	202	7.250	7.452
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	617		617

		3.3 Maatschappelijk middenveld	604		604
		3.4 Onderwijs	40		40
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	705	3.223	3.928
		Totaal	7.988	27.843	35.830
	Grote Meren regio	2.1 Voedselzekerheid		3.364	3.364
		2.2 Water		3.270	3.270
		2.3 Klimaat		485	485
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		6.768	6.768
		4.3 Veiligheid en stabiliteit		12.415	12.415
		Totaal		26.302	26.302
	Mozambique	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	4.762		4.762
		2.1 Voedselzekerheid	4.304	23.891	28.195
		2.2 Water	3.357	8.567	11.924
		2.3 Klimaat	1.033		1.033
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	360		360
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	4		4
		3.3 Maatschappelijk middenveld	2.679		2.679
		3.4 Onderwijs	9		9
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	788		788
		Totaal	17.296	32.458	49.754
	Regionaal Afrika	2.2 Water		700	700
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		19.806	19.806
		3.3 Maatschappelijk middenveld		9.627	9.627
		Totaal		30.133	30.133
	Overige inzet	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	618		618
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	31.886	1.989	33.875
		2.1 Voedselzekerheid	10.473		10.473
		2.2 Water	9.943	83	10.027
		2.3 Klimaat	48.574		48.574
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	4.675		4.675
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	3.275	1.156	4.431
		3.3 Maatschappelijk middenveld	10.548		10.548
		3.4 Onderwijs	387		387
		4.2 Migratie	942		942
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	2.284		2.284
		5.1 Multilaterale samenwerking	95.818		95.818
		Totaal	219.424	3.229	222.653
	Totaal		251.871	161.484	413.355
Overig Azië	Afghanistan	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	635		635
		3.3 Maatschappelijk middenveld	821		821
		3.4 Onderwijs	15		15
		4.2 Migratie	9.100		9.100
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	1.419	5.992	7.411
		Totaal	11.990	5.992	17.982
	Bangladesh	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	3.291	3.112	6.403
		2.1 Voedselzekerheid	29		29
		2.2 Water	2.182	12.404	14.587

		2.3 Klimaat	1.137		1.137
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	893		893
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	80	2.063	2.143
		3.3 Maatschappelijk middenveld	4.451		4.451
		3.4 Onderwijs	418		418
		Totaal	12.481	17.579	30.059
	Overige inzet	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	31.402		31.402
		2.1 Voedselzekerheid	474		474
		2.2 Water	5.304		5.304
		2.3 Klimaat	15.874		15.874
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	3.164		3.164
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	565		565
		3.3 Maatschappelijk middenveld	16.938		16.938
		3.4 Onderwijs	282		282
		4.2 Migratie	51.037	5.412	56.449
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	813	88	901
		5.1 Multilaterale samenwerking	4.455		4.455
		Totaal	130.307	5.500	135.806
	Totaal	154.777	29.071	183.848	
Overige landen	Overige inzet	1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	39.509		39.509
		2.1 Voedselzekerheid	385		385
		2.2 Water	3.968		3.968
		2.3 Klimaat	13.864		13.864
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	4.772		4.772
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.404		1.404
		3.3 Maatschappelijk middenveld	9.452		9.452
		3.4 Onderwijs	107		107
		4.2 Migratie	20.428		20.428
		4.3 Veiligheid en stabiliteit	354		354
		5.1 Multilaterale samenwerking	100		100
		5.2 Overig armoedebeleid		8.351	8.351
		5.3 Oekraïne (XVII)	210.957		210.957
	Totaal	305.298	8.351	313.649	
Totaal	305.298	8.351	313.649		
Niet gespecificeerd Wereldwijd	Humanitaire hulp, noodhulp en overig armoedebeleid	4.1 Humanitaire Hulp	528.300		528.300
		5.2 Overig armoedebeleid	76.455		76.455
		Totaal	604.754		604.754
	Overige inzet	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	11.380		11.380
		1.3 Handel en economie voor ontwikkeling	328.498		328.498
		2.1 Voedselzekerheid	99.946		99.946
		2.2 Water	59.313		59.313
		2.3 Klimaat	272.373		272.373
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	345.974		345.974
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	10.404		10.404
		3.3 Maatschappelijk middenveld	41.207		41.207
		3.4 Onderwijs	3.994		3.994
		4.2 Migratie	23.170		23.170

		4.3 Veiligheid en stabiliteit	59.587		59.587
		5.1 Multilaterale samenwerking	94.754		94.754
		Totaal	1.350.599		1.350.599
	Totaal		1.955.354		1.955.354
Totaal algemeen			3.115.162	543.070	3.658.232

De ODA-prestatie in 2025

ODA-prestatie in 2025 (bedragen x EUR miljoen)	
ODA-uitgaven (1)	6.858,0
Af: Ontvangsten op eerdere ODA-uitgaven (2)	43,5
Netto ODA (1-2)	6.814,5
<i>BNI 2025 op basis van CEP2026</i>	1.175.400
ODA-prestatie 2025	0,58%

Conform gebruikelijk systematiek worden voor de berekening van de ODA-prestatie de ontvangsten op projecten die eerder met ODA-uitgaven zijn gedekt in mindering gebracht op het ODA-budget, zo wordt er voorkomen dat deze middelen dubbel meetellen. Als gevolg hiervan wordt een netto ODA-prestatie berekend die wordt afgezet tegen het bruto nationaal inkomen.

De ODA-prestatie is in 2025 0,58% van het bruto nationaal inkomen. Daarmee is Nederland procentueel de 5e donator volgens de voorlopige OESO-DAC cijfers. De ODA-prestatie in 2025 is ten opzichte van de raming bij HGIS-nota 2025 gedaald met 0,03%. De ODA-prestatie in 2025 is ten opzichte van de raming bij HGIS-nota 2026 gestegen met 0,01%.

Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2025

Internationale context

Internationale klimaatfinanciering richt zich op het ondersteunen van ontwikkelingslanden bij klimaatactie en klimaatbestendige ontwikkeling in deze landen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen vergroting van de weerbaarheid van mensen en gemeenschappen tegen de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie) en het tegengaan van klimaatverandering door het verminderen en voorkomen van emissies (klimaatmitigatie). Veel financiering dient beide doelen. De Nederlandse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering bestaat voornamelijk uit bilaterale programma's gericht op water, voedselzekerheid en hernieuwbare energie en uit de Nederlandse bijdragen aan internationale organisaties, multilaterale ontwikkelingsbanken en klimaatfondsen.

De Nederlandse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering vindt zijn grondslag in de tijdens de 15^e Conferentie van Partijen (COP15) bij het Klimaatverdrag in 2009 overeengekomen verplichting van ontwikkelde landen om gezamenlijk vanaf 2020 jaarlijks USD 100 miljard publieke en private middelen te mobiliseren voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Tijdens COP21 in Parijs in 2015 is afgesproken dat deze verplichting loopt tot en met 2025.

In 2024 is tijdens COP29 een collectief klimaatfinancieringsdoel vastgesteld per 2035. Het gaat daarbij om een kerndoel van ten minste USD 300 miljard per jaar per 2035, waartoe ontwikkelde landen het voortouw nemen. Dit kerndoel is ingebed in een bredere oproep aan alle actoren – publiek en privaat – om samen tegemoet te komen aan de financieringsbehoefte van ontwikkelingslanden die per 2035 ten minste USD 1.300 miljard per jaar bedraagt.

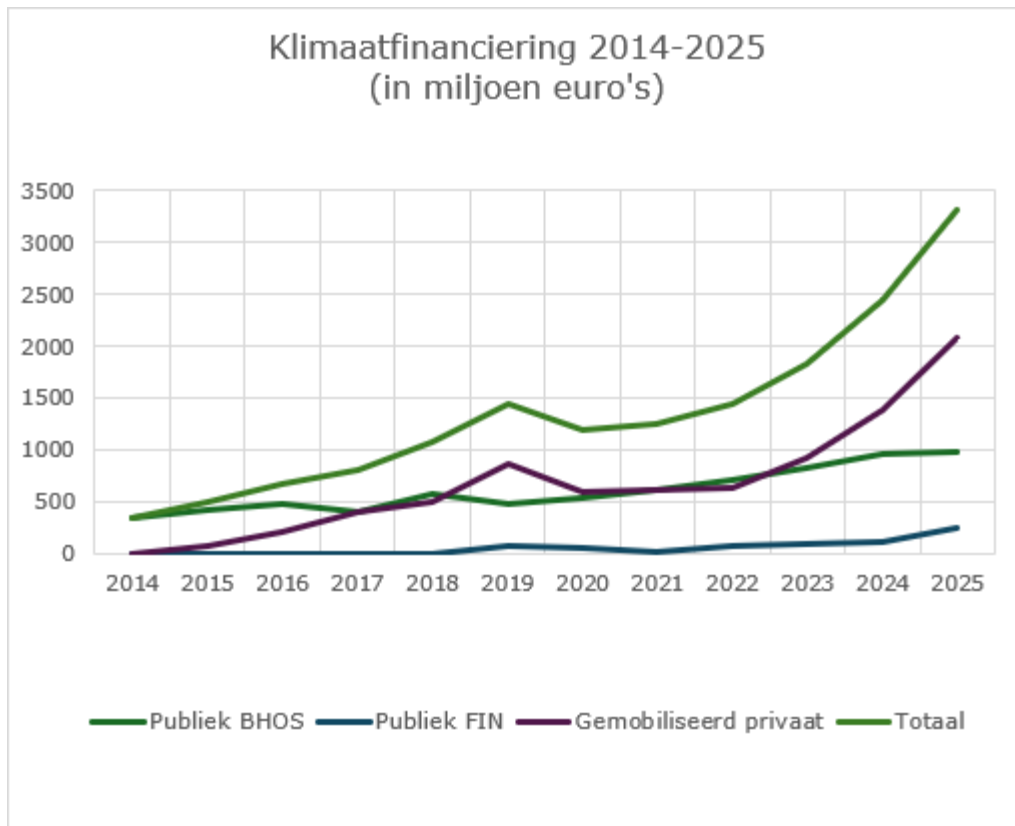
Dit HGIS-verslag 2025 volgt, in lijn met de HGIS-nota 2025, nog de opbouw van het klimaatfinancieringsdoel dat tot en met 2025 loopt.

De Nederlandse klimaatfinanciering

De Nederlandse klimaatfinanciering bestaat uit meerdere componenten. In 2014 is gestart met het rapporteren van klimaatrelevante middelen op de begroting van BHO. Een jaar later kwam daar de met publieke middelen gemobiliseerde private klimaatfinanciering bij. Sinds 2019 worden ook de klimaatrelevante bijdragen aan fondsen bij de Wereldbank ten laste van de begroting van Financiën opgenomen in de rapportage.

In 2025 bedroeg het totaal van de Nederlandse klimaatfinanciering EUR 3.319 miljoen. Het betrof, EUR 1.244 publieke klimaatfinanciering vanuit de begrotingen van BHO en FIN en EUR 2.075 gemobiliseerde private klimaatfinanciering. Dit is fors meer dan de in 2024 in totaal gerealiseerde EUR 2.450 miljoen.

Deze toename komt voort uit een stijging in de privaat gemobiliseerde klimaatfinanciering door met name multilaterale ontwikkelingsbanken en enkele door FMO beheerde fondsen. Hierdoor steeg de totale gemobiliseerde klimaatfinanciering met EUR 695 miljoen ten opzichte van 2024. Daarnaast laat de publieke klimaatfinanciering op de BHO-begroting een bescheiden groei zien van EUR 23 miljoen ten opzichte van 2024. Dit kan worden verklaard door het feit dat het budget voor het beleidsartikel Klimaat (2.3) in 2025 hoger was dan in 2024 en de klimaatrelevantie van de inzet op andere thema's dan klimaat ook groeide. Ten slotte steeg de klimaatfinanciering vanuit de begroting van Financiën met EUR 151 miljoen omdat de klimaatrelevante bijdragen aan de Wereldbank een stuk hoger waren dan in 2024.

Hieronder wordt in meer detail ingegaan op zowel de publieke als de privaat gemobiliseerde klimaatfinanciering in 2025. Ten slotte wordt ingegaan op de verdere Nederlandse inzet op internationale klimaatactie.

Publieke klimaatfinanciering in 2025

Nederland beoogt met zijn bijdrage aan klimaatactie in ontwikkelingslanden concrete ontwikkelingsresultaten te bereiken, bijvoorbeeld door mensen beter te beschermen tegen droogte en overstromingen dankzij duurzaam waterbeheer, door in te zetten op toekomstbestendige voedselsystemen, door ontbossing tegen te gaan en door bij te dragen aan het aantal mensen dat toegang heeft tot hernieuwbare energie.

In 2025 besteedde Nederland vanuit de BHO-begroting EUR 986 miljoen en vanuit de Financiën-begroting EUR 258 miljoen aan publieke middelen voor klimaatactie in ontwikkelingslanden.

Van de publieke klimaatfinanciering vanuit de BHO-begroting kwam EUR 645 miljoen (65%) ten goede aan klimaatadaptatie en EUR 305 miljoen (31%) aan klimaatmitigatie. Van de overige EUR 36 miljoen (4%) is niet gespecificeerd of dit ten goede kwam aan klimaatadaptatie of -mitigatie (*cross-cutting*).

Binnen artikel 1 (duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen) wordt actief ingezet op de klimaatrelevantie en verduurzaming van het instrumentarium. Zo is er aandacht voor groene banen, het vergroenen van handel en voor de verduurzaming van waardeketens in bijvoorbeeld cacao, textiel en palmolie. De klimaatrelevantie binnen artikel 1 is in 2025 gestegen.

Artikel 2 (duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat) levert de grootste bijdrage aan de publieke klimaatfinanciering. Zo steunt Nederland op het gebied van voedselzekerheid (artikel 2.1) activiteiten die (kleine) boeren weerbaarder maken tegen de gevolgen van klimaatverandering en die de productiviteit in de landbouw verhogen in deze context. Waar mogelijk wordt dit gecombineerd met de introductie van methodes en technieken die minder broeikasgassen uitstoten. Op het gebied van water (artikel 2.2) is de inzet erop gericht om de mensen in delta's beter te beschermen tegen overstromingen, het schaarsere water beter te beheren en toegang tot water en sanitaire voorzieningen te verbeteren op een wijze die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering. Met de middelen voor klimaat (artikel 2.3) richt Nederland zich onder andere op duurzaam beheer van bossen, het vergroten van toegang tot hernieuwbare energie, het mobiliseren van private financiering voor klimaatrelevante investeringen in ontwikkelingslanden en opbouw van kennis over de relatie tussen klimaat en ontwikkeling. Ook bijdragen aan internationale klimaatfondsen worden uit dit begrotingsartikel gefinancierd.

Onder artikel 3 zetten verschillende strategische partnerschappen met het maatschappelijk middenveld zich op lokaal en internationaal niveau in voor klimaatactie. Ook wordt klimaat waar mogelijk meegenomen in de inzet op gezondheid en gender. Binnen artikel 4 is klimaat nauw verbonden met inzet op *disaster risk reduction* (DRR), is er binnen humanitaire hulp aandacht voor klimaatadaptatie en zijn projecten voor wederopbouw en opvang in de regio vaker klimaatrelevant.

Er is ook een belangrijke rol weggelegd voor klimaatrelevante financieringen door multilaterale ontwikkelingsbanken (MDB's). De Nederlandse bijdrage aan deze banken en een aantal VN-organisaties loopt via artikel 5 en via de begroting van het Ministerie van Financiën.

Voor gedetailleerde informatie over publieke klimaatfinanciering wordt verwezen naar het publieke klimaatdashboard⁴. Daarin wordt informatie gegeven over de klimaatfinanciering per thema, per regio en per land. Zo staat per activiteit vermeld of deze klimaat als hoofd- of als nevendoelelstelling heeft en of de inzet ten goede komt aan klimaatadaptatie en/of -mitigatie.

Publieke klimaatfinanciering 2025 (x EUR 1 mln.)					
Begroting	Begrotingsartikel	Realisatie 2024	Klimaatrelevantie artikel in 2024	Realisatie 2025	Klimaatrelevantie artikel in 2025 (percentage) ⁵
BHO	1. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	97	15	108	21
	2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat				
	2.1 Voedselzekerheid	192	45	191	52
	2.2 Water	97	51	108	52
	2.3 Klimaat	319	92	364	96

⁴ [Workbook: ClimateFinanceNL](#)

⁵ De klimaatfinanciering op een (sub-)beleidsartikel ten opzichte van de totale uitgaven op het betreffende (sub-)beleidsartikel.

	3. Sociale vooruitgang	87	10	58	9
	4. Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	129	12	107	11
	5. Multilaterale samenwerking en overige inzet	42	9	50	11
Sub Totaal BHO		963	24	986	27
FIN	IDA	96		248	
	IBRD	0		10	
	IFC	11		0	
Totaal FIN		107		258	
Totaal HGIS-publiek		1070		1244	

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2025

Nederland werkt met de private sector samen aan slimme financiering door klimaatfinanciering te mobiliseren vanuit private bronnen. In 2025 mobiliseerde Nederland met publieke middelen in EUR 2.075 miljoen aan private investeringen in klimaatprojecten. Deze investeringen werden gerealiseerd via verschillende instrumenten en organisaties met behulp van publieke financiering uit artikel 1 en 2 van de BHO-begroting, zoals via bilaterale programma's⁶, multidonorfondsen, FMO en multilaterale ontwikkelingsbanken⁷.

Het totaal van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering schommelt jaarlijks, onder andere door wijzigende marktomstandigheden en doordat er sprake is van een vertraging tussen de allocatie van publieke financiering vanuit het ministerie en de gerealiseerde mobilisatie van private financiering. Het effect van de inzet van het ministerie op verdere verhoging van de mobilisatie van klimaatfinanciering en -investeringen door de private sector is daardoor lastig vast te stellen in een gegeven jaar en moet over meerdere jaren worden beschouwd. In de rapportageperiode lieten met name de multilaterale ontwikkelingsbanken en verschillende door FMO beheerde fondsen, zoals het *Dutch Fund for Climate and Development* en *Mobilizing More for Forests*, een stijging in de mobilisatie van private financiering zien. In totaal leidde dit tot een forse stijging in de gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2025.

Voor de berekening van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering wordt een in OESO-verband ontwikkelde methode⁸ gebruikt. De meting en analyse van de door Nederland met publieke middelen

⁶ Bijdragen van ambassades aan het mobiliseren van privaat kapitaal worden alleen vermeld indien deze meer dan EUR 100.000 bedragen.

⁷ Bij de toerekening van de private mobilisatie van multilaterale ontwikkelingsbanken vormt het percentage van het aandeelhouderschap van Nederland het uitgangspunt.

⁸ De OESO methodologie om private financiering te berekenen is via annex 6 in het volgende document: <https://one.oecd.org/document/DCD/DAC%282024%2940/ADD1/FINAL/en/pdf> te vinden.

gemobiliseerde private klimaatfinanciering wordt uitgevoerd door een externe partij. Het rapport over 2025 met toelichting op de verschillende programma's en de gebruikte methodologie volgt uiterlijk in juni 2026.

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2025	
Multidonorfondsen en programma's (x EUR mln.) ⁹	332,78
Aceli	2,70
Climate Investment Funds (CIF)	2,88
Climate Investor One (CI1)	33,00
Energy Sector Management Assistance Programme (ESMAP)	5,47
FINISH Mondial	40,34
Global Energy Transformation Programme (GET.pro)	1,28
IDH – Farm Fit Fund (IDH-FFF)	0,22
IDH – Initiative for Sustainable Landscapes (IDH – ISLA)	5,74
IDH – Sustainable Trade Initiative (IDH – STI)	11,01
Partnering for Green Growth and the Global Goals 2030 (P4G)	1,19
Private Infrastructure Development Group (PIDG)	64,75
Public-Private infrastructure Advisory Facility (PPIAF)	105,38
<u>Multilaterale klimaatfondsen:</u>	
Global Environment Facility (GEF)	52,35
Green Climate Fund (GCF)	5,37
Least Developed Countries Fund (LDCF)	1,08
Nederlandse programma's (x EUR mln.)	261,07
2SCALE	0,45
AGRI3	23,74
Aqua for All – Making Water Count	1,52
CGIAR	6,02
Climate Investor Two (DFCD – Water Facility)	118,23
COMBI – aanpak	12,07
Development Accelerator	6,81
DFCD – Origination Facility (DFCD-OF)	78,94
DGGF2 – Triple Jump & PwC	0,25
DGGF2 – Seed Capital & Business Development	0,13
Energising Development (EnDev)	0,54
Farmer Focused Transformation (FFT)	3,35
Health Insurance Fund (HIF)	3,10
Impact Accelerator	1,07
Mobilising More for Climate (MOMO4C)	0,64
National Initiatives for Sustainable & Climate-smart Oil Palm Shareholders	1,10
SEE Clean Cooking	0,82
Soil Values	0,83
Solidaridad – Pathways to prosperity	1,46
FMO (x EUR mln.)	556,38
<u>Staatsfondsen:</u>	
Access to Energy Fund – (AEF)	26,75
Building Prospects (BP)	41,08
DFCD – Land Use Facility (DFCD-LUF)	64,70
Massif	2,81
Mobilizing More for Forests (MFF)	38,50

⁹ Het gaat hierbij om het aandeel privaats gemobiliseerd dat kan worden toegerekend aan de Nederlandse publieke bijdrage (dus niet de totale private mobilisatie door een multilateraal fonds).

FMO-A	382,55
Multilaterale Ontwikkelingsbanken (x EUR mln.)	925,16
Afrikaanse ontwikkelingsbank (AfDB)	0,13
Aziatische ontwikkelingsbank (ADB)	20,91
Asian International Investment Bank (AIIB)	6,03
Europese Bank for Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD)	189,80
Europese Investeringsbank (EIB)	285,43
Inter-Amerikaanse ontwikkelingsbank (IDBG)	4,99
Wereldbankgroep (WBG)	417,87
Totaal (x EUR mln.)	2075,40

Verdere Nederlandse inzet op internationale klimaatactie

Het kabinet continueerde in 2025 de brede inzet gericht op private financiering voor de klimaat- en ontwikkelingsdoelen in ontwikkelingslanden. Internationaal heeft het kabinet innovatieve financieringsoplossingen onder de aandacht gebracht, onder andere tijdens de *Finance for Development* conferentie in Sevilla en tijdens COP30. Nederland heeft in dat kader gewezen op de potentie van betere samenwerking tussen ontwikkelingsbanken en institutionele investeerders, zoals door het in Nederland gevestigde *Impact Loan Exchange Fund* (ILX) dat private financiering mobiliseert van pensioenfondsen via co-investeringen in projecten van ontwikkelingsbanken.

Op COP30 zegden landen in totaal ruim USD 6,5 miljard toe voor de *Tropical Forest Forever Facility* (TFFF), een nieuw investeringsfonds voor bosbehoud. Toenmalig Minister-President Schoof kondigde een bijdrage van USD 5 miljoen aan voor de oprichtingskosten van dit instrument en benadrukte de interesse van Nederlandse institutionele investeerders. Als innovatief mechanisme kan het TFFF een belangrijke bijdrage leveren aan tropisch bosbehoud en klimaatfinanciering.

Internationale inspanningen op asiel en migratie in 2025

Inleiding

Het Kabinet-Schoof heeft in het coalitieakkoord een duidelijke nadruk gelegd op de noodzaak om migratie beter te beheersen. Voor de inspanningen op het gebied van asiel en migratie binnen de HGIS betekende dit in 2025 voortzetting en verdere ontwikkeling van het beleid, zoals de Opvang in de Regio-programma's voor vluchtelingen en de brede migratiepartnerschappen en bijbehorende programmering om terugkeersamenwerking en migratiemanagement te verbeteren. Jaarlijks worden de kwantitatieve resultaten op deze thema's gepubliceerd op www.nlontwikkelingssamenwerking.nl.

Migratiesamenwerking

Op het gebied van migratiesamenwerking heeft het kabinet in 2025 ingezet op het versterken en verder uitbouwen van bestaande migratiepartnerschappen evenals het aangaan van nieuwe partnerschappen, door middel van dialogen en bezoeken. De partnerschapsinzet richt zich op het beperken van irreguliere migratie, het bevorderen van terugkeer bij onrechtmatig verblijf en het beschermen van migranten. Deze inzet is extra kracht bij gezet middels de oprichting van de Interdepartementale Taskforce Internationale Migratie per 1 januari 2025: een samenwerking tussen betrokken ministeries en ketenpartners binnen de Rijksoverheid gericht op het versterken en verbeteren van de migratiesamenwerking met voor Nederland relevante herkomst en doorreislanden.

In 2025 vonden in dat verband onder meer formele gesprekken plaats met de Tunesische respectievelijk de Algerijnse Ministeries voor Asiel en Migratie en Buitenlandse Zaken om de bilaterale samenwerking verder vorm te geven. Ook met landen als Turkije, Egypte, Marokko en Nigeria vonden hoogambtelijke migratieconsultaties plaats, waardoor het vertrouwen in de dialoog toenam en de migratiesamenwerking naar een hoger niveau getild werd door o.a. het aangaan van nieuwe programmering.

Zo is de bilaterale terugkeersamenwerking met bepaalde landen verbeterd en met de landen waarmee de terugkeersamenwerking verslechterde, kon dit binnen het migratiepartnerschap aan de orde worden gesteld. Op het gebied van terugkeer is bijvoorbeeld in 2025 in Turkije een project afgerond dat bijdroeg aan de capaciteitsopbouw van een nationaal vrijwillig terugkeermechanisme, gericht op terugkeer van migranten naar derde landen. In 2025 keerden 715 personen terug naar hun land van herkomst, binnen een totaal van 2.547 teruggekeerde personen onder dit programma. Daarnaast is intensief gewerkt aan het versterken van de terugkeersamenwerking, onder meer via dialogen tussen Turkije en Pakistan en Oezbekistan. Voortzetting hiervan zal in het komende jaar waarschijnlijk op het EU-spoor uitgebreid worden.

Ook op Europees niveau is vooruitgang geboekt in 2025, met het uitwerken van nieuwe partnerschappen zoals met Egypte en verder is een partnerschap met Jordanië in het begin van 2025 ondertekend. Nederland heeft de Europese Commissie in verschillende gremia (Europese Raad, Raad Justitie en Binnenlandse zaken en diverse Raadswerkgroepen) opgeroepen tot een ambitieuze inzet. Naast het oproepen tot uitbouwen en aangaan van EU-partnerschappen, zette Nederland ook in op de ontwikkeling van innovatieve oplossingen, zoals bijvoorbeeld terugkeerhubs, en het aanpassen van het juridische kader daartoe, zoals de terugkeerrichtlijn. Belangrijk voor Nederland blijft de implementatie van het Asiel en Migratiepact, waartoe het dan ook consistent heeft opgeroepen in Europees verband.

In 2025 heeft Nederland ook bijgedragen aan multilaterale migratiedialogen ter bevordering van onze samenwerking met partnerlanden langs verscheidende migratieroutes. Nederland heeft in deze dialogen steeds gestreefd naar versterking van de gelijkwaardige en wederkerige samenwerking met zuidelijke partnerlanden, op zowel beleids- als operationeel niveau. Zo vond in 2025 een ministeriele bijeenkomst plaats van het Khartoum Proces in Egypte, waarvoor Nederland een ministeriele verklaring heeft uit onderhandeld om de Nederlandse positie zo veel mogelijk hierin te integreren. Verder is in 2025 begonnen met de voorbereidingen van het International Migration Review Forum dat in mei 2026 in New York plaatsvindt.

In 2025 had Nederland meer budget beschikbaar om in te spelen op gezamenlijk geïdentificeerde noden, kansen en behoeften in het kader van de migratiesamenwerking. Het totale ODA-budget van EUR 64 mln. voor migratiesamenwerking werd in 2025 ingezet in 23 landen. 24% van het budget richtte zich op bescherming, 15% op het tegengaan van mensenhandel en -smokkel, 12% op terugkeer en herintegratie, 34% ging naar het COMPASS partnerschap met IOM, 2% naar bewustwordingscampagnes, 1% naar onderzoek en data en 12% naar projecten van diverse overige thema's.

Eén van de belangrijkste programma's waarmee Nederland bijdraagt aan de doelstellingen van de partnerschapsinzet is het COMPASS partnerschap met IOM. COMPASS draagt bij aan het tegengaan van irreguliere migratie en het beschermen van migranten middels interventies op het individuele, gemeenschaps- en structurele niveau. In 2025 is besloten deze steun uit te breiden met een additionele bijdrage uit migratiepartnerschapsmiddelen aan fase 2 van het COMPASS Migration Partnership Funding programma (COMPASS MPF, EUR 40 mln. voor 2026-2027). Dit MPF-programma is gericht op bescherming, vrijwillige terugkeer, toegang tot *legal identity* en het tegengaan van mensenhandel- en smokkel. Een onderdeel van dit programma is de samenwerking in Nigeria met de KNVB gericht op het voorkomen van mensenhandel in gemeenschappen middels het World Coaches model, evenals de inzet op betere grensoverschrijdende samenwerking op het tegengaan van mensenhandel tussen Niger en Nigeria.

Ook blijft Nederland in 2025 in samenwerking met UNICEF zich inzetten voor de bescherming van *children on the move* in Tunesië en Libië. Via UNICEF hoopt Nederland ervoor te zorgen dat kinderen steeds beter worden geïntegreerd in een regulier beschermingssysteem. Dit wordt gerealiseerd door toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, voeding en WASH voor *children on the move*, en door in te zetten op advocacy voor een meer kindgerichte nationale respons.

Opvang en bescherming in de (eigen) regio

In 2025 heeft Nederland zijn inzet in de Hoorn van Afrika, de Syrië-regio en de Afghanistan-regio voortgezet om bij te dragen aan het bieden duurzaam perspectief voor vluchtelingen en gastgemeenschappen. Dit draagt mede bij aan de welwillendheid van landen om gedegen opvang te blijven bieden. Daarnaast vermindert het bieden van perspectief aan vluchtelingen de noodzaak tot doorreis of terugkeer naar onveilig gebied.

De uitdagingen zijn het afgelopen jaar toegenomen door een combinatie van aanhoudend conflict, waaronder de burgeroorlog in Soedan; een forse afname van internationale financiële steun voor humanitaire hulp en ontwikkelingssamenwerking met grote gevolgen voor de economie en basisdienstverlening; en verminderde politieke bereidheid in sommige landen om vluchtelingen op te vangen, wat in Pakistan bijvoorbeeld leidde tot grootschalige repatriëring en deportatie naar Afghanistan.

Tegelijkertijd zetten landen als Kenia en Ethiopië juist in op inclusie van vluchtelingen in hun gastgemeenschappen. Nederland ondersteunde dit beleid middels het PROSPECTS partnerschap met UNHCR, UNICEF, ILO, de Wereldbank en International Finance Corporation. Ook zette Nederland in op het ondersteunen van hoopvolle ontwikkelingen, zoals vrijwillige terugkeer naar Syrië vanuit de regio. Deze inzet op vrijwillige terugkeer als duurzame oplossing is ook belangrijk om de voortzetting van opvang in de buurlanden mogelijk te maken voor die vluchtelingen die nog niet kunnen terugkeren.

In 2025 droeg Nederland EUR 243 miljoen bij aan verbeterde toegang voor vluchtelingen en gastgemeenschappen tot onderwijs, werk, bescherming en basisvoorzieningen in de Hoorn van Afrika, de Syrië- en Afghanistan-regio, onder andere via het PROSPECTS partnerschap. Als onderdeel hiervan hebben onder meer 222.642 vluchtelingen en leden van gastgemeenschappen training in technische vaardigheden (TVET) en loopbaanbegeleiding gekregen. Om overheden van middeninkomenslanden zoals Armenië en Moldavië te steunen bij de grootschalige opvang van vluchtelingen maakt Nederland via de Global Concessional Financing Facility (GCFF) leningen onder gunstige voorwaarden mogelijk.

Tot slot heeft Nederland in 2025 verder ingezet op het voortzetten van samenwerking met lokale organisaties en door vluchtelingen geleide organisaties die opvang in de regio ondersteunen, hiermee bijdragend aan effectievere opvang (de zogenoemde lokalisering).

Asieltoerekening

De gemiddelde ODA-bezetting (alleen het eerste jaar, uit DAC-landen, met een geldige asielaanvraag) bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) is voor 2025 uitgekomen op 28.136. In 2024 was dit 36.798. De totale ODA-asieltoerekening voor de eerstejaarsopvang (van zowel AenM als OCW) in 2025 komt daarmee uit op EUR 942 miljoen. Dit is het saldo van de asieltoerekening bij de Najaarsnota, EUR 1,1 miljard, en de nacalculatie over 2024, die een meevaller van EUR 120 miljoen liet zien. De nacalculatie over 2025 wordt in 2026 verrekend.